

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Institutionen för socialt arbete

Att välja att inte välja

en studie om polyamori

Socionomprogrammet
C-uppsats
V.T. 2010
Karin Wikberg Grissler
Sofia Sandström
Handledare: Helena Johansson

ABSTRACT

Göteborgs Universitet
Institutionen för socialt arbete
C-uppsats, vårterminen 2010

Titel: Att välja att inte välja: en studie i polyamori

Författare: Karin Wikberg Grissler & Sofia Sandström

Nyckelord: Polyamori, normer, tvåsamhet, relationer

Syftet med vår uppsats är att utifrån ett feministiskt- och queerteoretiskt perspektiv kritiskt granska tvåsamheten samt försöka förstå polyamorösa förhållanden utifrån det omgivande samhällets normer kring relationer.

Polyamori ses i den här uppsatsen som långtidsförhållanden med betoning på känslösam involvering och intimitet, i motsats till polygami har både män och kvinnor möjlighet att ha flera partner.

Vi har analyserat empirin utifrån ett feministiskt- och queerteoretiskt perspektiv. Uppsatsen är kvalitativ då vi utgått ifrån fokusgruppsintervju som metod. Empirin har även kopplats till tidigare forskning.

Polyamori är en livsstil som löper en stor risk att betraktas som kontroversiell då tvåsamhet är en mycket dominerande norm i det västerländska samhället. I analysen av vår empiri framkom två centrala teman; *motstånd* och *att inte passa in*. Vi kunde se att våra informanter hade olika strategier för att hantera omgivningens reaktioner och förväntningar. En strategi var att förstärka de föreställningar som omgivningen har och på så sätt använda sig av polyamori som en ”chockfaktor”.

”Småaktighet skiljer, horsiontens vidd förenar”

Emma Goldman

Innehållsförteckning

Inledning	1
Syfte och frågeställningar	2
Metod	3
–Förförståelse	3
–Positionering och avgränsningar	4
–Intervjumetod– fokusgrupp	5
–Urval och tillvägagångssätt	6
–Analysmetod	7
–Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet	8
–Etiska överväganden	9
Bakgrund	10
–Historisk översikt	10
Kunskapsöversikt	14
–Polyamori som begrepp	14
–Föreställningar kring polyamori	16
–Att välja polyamori och strategier i vardage	19
Teori	22
–Sexualitet och familj utifrån ett feministiskt perspektiv	23
–Normer och heteronormativitet utifrån ett queerperspektiv	24
Analys	26
–Presentation av informanter	26
–Motstånd mot förväntad tvåsamhet – Lucy gör sitt val	27
–Motstånd mot omgivningens reaktioner – Tom lär sig att dölja	28
–Motstånd mot sexualiseringen/objektifieringen och de traditionella könsrollerna – Kim och Lucy chockerar	29
–Motstånd mot ägandeidealet samt den konstruerade svartsjukan	31
–Att inte passa in i en heteronormativ relation – Tom och hans pappa	33
–Att inte passa in – förenade genom en annorlunda uppväxt	35
–Att inte passa in i vardagen – tiga eller tala	38

–Resultat utifrån våra frågeställningar	41
<i>Vilka är omgivningens dominerande föreställningar kring polyamori?</i>	41
<i>Hur beskriver informanterna upplevelsen av att bryta mot normer och vilka normer bryter de mot?</i>	41
<i>Hur positionerar informanterna sig i förhållande till samhällets rådande tvåsamhetsnorm?</i>	42
<i>Vilka strategier använder sig informanterna av för att hantera omgivningens reaktioner och förväntningar?</i>	43
Slutdiskussion	44
Litteraturlista	47
Bilaga 1	
Questionnaire	

Inledning

Vi hade kunnat skriva om försäkringskassan i Partille och ingen hade frågat varför. Vi hade även kunnat skriva om barnomsorgen i Älvängen, det gjorde vi inte. Vi vill inte kritisera eller förminska betydelsen av att granska dessa ämnen men finner det problematiskt att vissa ämnesval måste motiveras medan andra ses som mer självklara. Samtidigt är det detta vi själva hamnat i då vi i vår uppsats granskat de som valt att leva utanför de dominerande normerna, istället för att studera de som lever i heterosexuell tvåsamhet.

Att vara socialarbetare innebär för oss, en något naiv önskan att vilja ifrågasätta, påverka och förändra. Att skriva C-uppsats ser vi som en möjlighet att komponera något eget, något vi verkligen är intresserade av. Vi genomförde vår studie i New York som för oss representerar mångfald, uppror och utforskande. Vi vet att nya platser inte bara är en upplevelse för stunden utan någonting som förändrar oss och vårt sätt att se på världen och vi anser att något av det viktigaste som socialarbetare är just att vara öppen för förändring och att inte av vana bli blind för andra val än ens egna.

- Jaha och vilka perversioner ska ni skriva om då? Typ öppna förhållanden, sånt som bögarna håller på med? Men, jag älskar verkligen min pojkvän, Ok- alla får göra som dom vill, men jag skulle ALDRIG kunna göra så!

Vi hade inte insett hur starkt tvåsamheten dominerade vårt och andras sätt att se på relationer. Det var först när vi valt vårt ämne och berättade på arbetsplatser, praktikplatser och för klasskamrater som vi insåg att ämnet är kontroversiellt. Vi upptäckte även våra egna fördomar och hur mycket i samhället som är uppbyggt kring parförhållanden.

Att välja ett ämne som polyamori väcker reaktioner och något som väcker starka reaktioner borde per definition vara intressant; och när något är intressant är det något som berör och får oss att ifrågasätta de val som vi oftast ser som ”naturliga”.

Syfte och frågeställningar

Syftet med vår uppsats är att utifrån ett feministiskt– och queerteoretiskt perspektiv kritiskt granska tvåsamheten samt försöka förstå polyamorösa förhållanden utifrån det omgivande samhällets normer kring relationer.

Polyamori ses i den här uppsatsen som långtidsförhållanden med betoning på känslsam involvering och intimitet, i motsats till polygami har både män och kvinnor möjlighet att ha flera partner.

- Vilka är omgivningens dominerande föreställningar kring polyamori?
- Hur beskriver informanterna upplevelsen av att bryta mot normer och vilka normer bryter de mot?
- Vilka strategier använder sig informanterna av för att hantera omgivningens reaktioner och förväntningar?
- Hur positionerar informanterna sig i förhållande till samhällets rådande tvåsamhetsnorm?

Metod

I dag tenderar frågan om en undersökning är vetenskaplig eller ej att ersättas av den mer pragmatiska frågan om undersökningen är användbar kunskap (Kvale, S, 1997). Eftersom vi gör en kvalitativ studie har vi inga mätbara krav på vårt arbete utan vi vill istället bredda vår förståelse för – samt utöka vår kunskap om, människors olika villkor och livssituationer.

I metoddelen kommer vi att presentera vår förförståelse och hur vi i denna uppsats positionerar samt avgränsar oss. Vi kommer även ta upp val av metod, hur vi genomfört vår intervju samt vilka metoder vi använt oss av i vår analys. Kapitlet avslutas med reliabilitet, validitet och generaliserbarhet samt etiska överväganden.

Förförståelse

Att skriva om normer leder naturligt till funderingar och självrannsakan samt upptäckt och granskning av egna föreställningar. Vi är, så som det brukar skrivas under denna rubrik, på detta program; vita, kvinnor och medelklass. Dock innebär inte dessa benämningar att en grund har lagts för läsaren angående vår förståelse av ämnesområdet, istället anser vi att dessa kategorier är så pass breda att de helt förlorar sin mening. Vi vill i följande stycken påvisa vad dessa begrepp innebär för oss och vad som i vår bakgrund kan ha påverkat resultatet i vår analys. Detta utan att pliktskyldigt redogöra för våra personliga erfarenheter samt barndom.

Att vara vit innebär för oss att vi vuxit upp i en västerländsk kulturell kontext och att vi fått med oss västerländska värderingar och referenser. Samtidigt har vi båda två tidigt, via resor och vänner, fått en inblick i världens variationsrikedom. Som kvinnor har vi vuxit upp med alla de förväntningar och krav kring kvinnlighet och relationer som samhället genomsyras av. Att komma från en familj som ansträngt sig för att bryta mot dessa normer har än tydligare visat på omöjligheten att leva utanför desamma. Fortfarande innebär kvinnorollen att hantera en otydlig moralism kring sexualitet, dygd och identitet. Samtidigt är vi medvetna om att dessa föreställningar hade varit än starkare om vi haft en annan klassbakgrund. Medelklass är ett laddat ord som kan ges mycket olika mening och det skulle krävas en, för denna uppsats, alltför utförlig genomgång av såväl begreppet som vår egen bakgrund. Därför har vi valt att inte gå djupare in på ämnet utan nöjer oss med att konstatera att vi båda kan ses som medelklass utifrån en mycket generell syn.

Vi har båda två vuxit upp i familjer vilka värdesatt reflektion och krävt motivering av våra beslut. En frihet att utforska men även en begränsning och ett avståndstagande från många dominerande förhållningssätt. Trots att vi vuxit upp med många möjliga relationer i vår omgivning så är det intressant hur vi oreflekterat sett tvåsamheten som det normala och eftersträvansvärda, detta speciellt då kärnfamiljen är en konstellation som (oftast) inte omfattat våra egna familjer.

Positionering och avgränsningar

Vi vill vara tydliga med att vi i det här arbetet inte avser att vara objektiva utan istället har valt att utifrån våra egna intressen och åsikter välja såväl teorier som ämne.

I uppsatsen utgår vi ifrån OED's beskrivning av begreppet polyamori, vilket då ses som praktiken att ha en romantisk relation med fler än en person. Vi utgår även från den utförligare beskrivningen i *Poly/logue: a Critical Introduction to Polyamory* vilken ser polyamori som en form av relation där det är möjligt, värdefullt och eftersträvansvärt att upprätthålla (ofta långtids) intima och sexuella relationer med multipla partner samtidigt (Klesse, C, 2006). Detta medför att vi avgränsar oss gentemot andra former av icke-monogama relationer så som öppna relationer, polygami, swinging² samt otrohet. Personer som lever i multipla relationer av religiösa eller kulturella anledningar är således inte av intresse för denna uppsats.

Vårt val av feministiska– och queerteoretiska perspektiv kommer att innebära att vi utesluter andra synsätt samt exkluderar intressanta teman eftersom dessa faller utanför vår teoretiska inramning. Även vår förförståelse kommer att påverka hur vi positionerar oss samt vilka områden av det insamlade materialet som kommer att uppmärksammas i denna uppsats.

Slutligen vill vi avgränsa oss gentemot C-uppsatsen *Kärlekens konstruktion* som är skriven på Institutionen för Socialt arbete vid Göteborgs universitet. Författarna, Ylva Gellerstedt och Lisa Petersson, har utgått ifrån samma ämne men har, utöver tvåsamhetsnormen, fokuserat på diskursen mellan kärleks– och vänskapsrelationer.

¹ Oxford English Dictionary

² Partnerbyte (www.wikipedia.se, 100410)

Intervjumetod– fokusgrupp

Vi har utgått ifrån ett konstruktivistiskt såväl som ett hermeneutiskt synsätt när vi genomfört och analyserat våra intervjuer. Utifrån ett konstruktivistiskt perspektiv ska tyngdpunkten ligga på den sociala konstruktionen av verkligheten och på intervjuens språkliga aspekter samt på att framhäva de berättelser som konstrueras. (Kvale, S, 1997). Verkligheten är inte något som kan existera i sig utan är beroende av de diskurser som beskriver den, vilket gör kunskapen om världen, språklig, relationell och kontextuell till sin karaktär. (Thomassen, M, 2007).

Det hermeneutiska synsättet innebär att intervjuarens förförståelse har stor betydelse. Intervjun ses här som ett samtal om den mänskliga livsvärlden, där den muntliga diskursen förvandlas till texter som ska tolkas. Inom hermeneutiken är det inte möjligt att uppnå någon allmängiltig sanning, dock är det möjligt att genom en växlingen mellan delar och helhet komma närmare denna (Larsson, S, 2005).

Vi har i det här arbetet utgått ifrån ett abduktivt tillvägagångssätt, vilket innebär en kombination av induktiva- och deduktiva metoder. Våra frågor är deduktiva på så sätt att de styrs utifrån vad som enligt det teoretiska perspektivet bedöms som relevant. Vidare är vår studie delvis induktiv då vår intervju varit halvstrukturerad och vi har försökt att finna mönster och begrepp utifrån informanternas egna berättelser. (Ibid.). Vi har även försökt att tolka och utöka vår förståelse för våra informanter och hur de ser på världen.

Att använda fokusgrupper som datainsamlingsmetod innebär en form av gruppdiskussion där deltagarna samtalar kring ett givet ämne. Fokusgrupper ska inte ha som syfte att komma fram till konsensus, förändra attityder eller fatta beslut. Grundtanken med fokusgruppsintervjun är istället att deltagarna i samspel med varandra delger sin kollektiva bild av det diskuterade ämnet. Samtalet mellan individer ses som det viktigaste instrumentet för att skapa och upprätthålla en subjektiv bild av verkligheten. (Billinger, K, 2005). Detta tycker vi stämmer bra överens med vårt syfte eftersom vi vill granska kollektiva föreställningar och normer kring relationer. Detta överensstämmer även med våra hermeneutiska och konstruktivistiska synsätt vilka båda betonar det omöjliga i att uppnå en absolut sanning.

Urval och tillvägagångssätt

Under hösten gjorde vi flera fruktlösa försök att komma i kontakt med olika organisationer i New York, slutligen fick vi genom en vän e-mailadressen till en kvinna, Kim, som lever i ett polyamoröst förhållande. Efter en viss tids internetkontakt erbjöd sig Kim att fråga sin polygrupp om någon var intresserad av att medverka i intervjuer kring ämnet polyamori. Eftersom vi erhållit våra informanter på detta sätt har vi ett så kallat snöbollsurval (Larsson, S 2005). Kontakten med Kim resulterade i en fokusgruppsintervju med fyra deltagare. Färre deltagare kan leda till att intervjun blir mer relationsorienterad än uppgiftsorienterad medan fler deltagare än sju riskerar att osynliggöra mer tillbakadragande deltagares åsikter. (Billinger, K, 2005).

Vi hade från börjat planerat att genomföra enskilda intervjuer men vid intervjutillfället föredrog informanterna att intervjuas i grupp. Eftersom vi vill undersöka normer och uppfattningar kring relationer så är även fokusgrupper en passande metod. Efter den första intervjun önskade vi göra ytterligare en gruppintervju för att få ett mer omfattande empiriskt material till vår uppsats. Kim upplyste oss om att andra hälften av hennes polygrupp även de var intresserade av att delta och att hon skulle återkomma med ett datum. Kim hörde dock inte av sig igen och svarade inte heller på våra mail. Hon förklarade senare att de haft problem inom gruppen. Vi försökte då komma i kontakt med en förening i New York, *Polyamorous NYC*, som riktar sig till polyamorösa. Återigen fruktlösa försök. Slutligen pratade vi med en kvinna som vi mötte i en alternativ bokaffär i Lower East Side. Hon lever i ett polyamoröst förhållande och var villig att ställa upp i en intervju, men var sedan tvungen att avböja på grund av tidsbrist.

Vi hade föredragit att göra fler intervjuer men tycker trots vår empiris tunnhet att vi fått tillräckligt underlag för uppsatsens analys. Detta på grund av att vår fokusgruppsintervju var mycket informativ samt att vi har lagt stor vikt vid tidigare forskning såväl i presentationen som i analysen.

Vi har gjort en halvstrukturerad fokusgruppsintervju där vi till viss del utgått från våra frågor men haft en förhållandevis fri diskussion. En halvstrukturerad intervju är bra när syftet är att lyssna till vad gruppmedlemmarna själva tycker är de viktigaste aspekterna av det diskuterade ämnet. Vi anser att detta är en passande intervjuform då den resulterar i mer vardagligt tal samt i att deltagarna kan säga sådant moderatorn inte tänkt på. (Ibid.).

I vår grupp kände deltagarna varandra sedan tidigare vilket vi uppfattar som positivt då det blir en naturligare och friare diskussion eftersom deltagarna känner sig trygga med varandra. Vår intervju spelades in och vi har transkriberat den så ordgrannt vi kunnat. En del av samtalet föll tyvärr bort på grund av dåligt ljud och några av de engelska begreppen har vi inte lyckats översätta. Vi finner att våra frågeställningar besvarades under intervjun, samtidigt som nya teman kom upp. Detta passar vårt abduktiva förhållningssätt till empirin.

När vi sökt efter ämnet polyamori har vi haft svårt att få fram relevant litteratur. Att istället söka på monogami, äktenskap och familj gav mer utdelning. Vi har alltså haft lättare att hitta litteratur om ämnets motsatts, vilket visar på att polyamori är ett förhållandevis outforskat område. Slutligen hittade vi ett antal artiklar från brittiska och amerikanska tidskrifter vilka vi till stor del utgått ifrån i vår tidigare forskning. Motsatt förhållande upplevde vi i teorisökningen, det finns en närmast obegränsad mängd litteratur som behandlar feminism och queer-teori.

Analysmetod

Hermeneutiken eftersträvar att väga delar mot helhet, där enskilda delar ska ses mot en större helhetsbild. Detta tillvägagångssätt kallas för *den hermeneutiska cirkeln*. Tankar på analysen ska finnas med under hela uppsatsprocessen, en hermeneutisk analys innebär att forskarens egna perspektiv och syfte ligger till grund för tolkningen av intervjun. (Kvale, S, 1997). Vi har i vår analys och tematisering utgått ifrån såväl vårt syfte som utifrån feministisk- och queerteori. All empiri ska enligt detta synsätt förvandlas till text som sedan ska tolkas (Ibid.). Från den inledande läsningen av den transkriberade intervjun har vi utgått ifrån intervjun som helhet och sedan försökt sortera upp den i centrala teman. Dessa teman har vi sedan knutit till den tidigare forskningen inom fältet. Sista steget i vår analysprocess har varit att med hjälp av teorierna försöka att tolka vår empiri utifrån en mer abstrakt nivå för att på så sätt kunna se vår studie som en del av en större samhällelig kontext.

Vi har under hela uppsatsarbetet försökt att fundera över hur vår förståelse har påverkat vårt sätt att tänka och de val vi gjort. Att kontinuerligt reflektera över sin förståelse är en viktig del av den hermeneutiska analysprocessen (Ibid.). Vi har i vår analys av empirin även haft ett visst konstruktivistiskt perspektiv då vi försökt betona den sociala konstruktionen av verkligheten, samt hur informanternas berättelser framställer verkligheten.

Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

Reliabiliteten talar om hur tillförlitlig en undersökning är. Reliabiliteten i vår studie skulle kunna påverkas av kvalitén på det inspelade materialet. Vi har valt bort material som haft låg standard med ohörbara stycken. Vi har även tagit i beaktande att vi genomfört intervjun på engelska vilket kan ha medfört missförstånd och oklarheter då det inte är vårt första språk. För att öka reliabiliteten har vi lyssnat noga och flera gånger på inspelningen.

Samma moderator i alla grupper säkrar reliabiliteten, en anledning till detta är att två moderatorer riskerar att förvirra gruppdeltagarna om inte rollfördelningen är uppgjord i förväg (Larsson, S, 2005). Vi hade planerat att genomföra flera enskilda intervjuer, vid intervjutillfället önskade dock informanterna att intervjuas i grupp. På grund av detta var vår rollfördelning under intervjun inte uppgjord i förväg, vi är medvetna om att detta kan ha förvirrat informanterna.

En annan faktor som måste beaktas är validitet, det vill säga hur väl man mäter det man verkligen vill mäta (Kvale, S, 1997). Vi har under skrivprocessen ofta återvänt till våra frågeställningar samt till våra teorier för att påminna oss om syftet med vår uppsats. Vi har även analyserat empirin utifrån vad som krävs för att besvara våra frågeställningar. Vi har gjort vårt bästa för att plocka ut de begrepp ur våra teorier som vi anser behövs för att uppfylla syftet med vår uppsats.

Generaliserbarhet innebär att kunskapen i en specifik situation kan överföras till andra relevanta situationer (Ibid.). Det är svårt att uttala sig om generaliserbarheten när det gäller vår uppsats, framför allt eftersom vårt empiriska material är mycket tunt. Det kan tänkas att människor som delar likartade erfarenheter med våra informanter kan se likheter när det gäller hur dessa erfarenheter har hanterats eller upplevts. När vi analyserat vår empiri i förhållande till tidigare forskning om polyamori så har vi lagt märke till vissa gemensamma erfarenheter. Utifrån vårt syfte är vårt mål att genom intervjupersonernas individuella berättelser ge exempel på hur fenomenet polyamori kan tolkas och upplevas, vi har inte för avsikt att ge en översiktlig eller generaliserbar bild av ämnet.

Etiska överväganden

Etiska principer är sällan tydliga och det är därför av vikt att de diskuteras och funderas över, detta för att klargöra bakomliggande uppfattningar och värderingar.

Vi utgår i den här uppsatsen från vetenskapsrådets forskningsetiska principer. De fyra huvudkraven är; Informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. (www.vr.se, 100314).

Informationskravet går ut på att de berörda, i det här fallet informanterna, blir upplysta om det generella syftet med uppsatsen. De ska också ha möjlighet att veta i vilket syfte de medverkar samt hur uppsatsen i stora drag kommer att genomföras. (Ibid.). Innan intervjuerna har vi skickat ut en förfrågan till deltagarna där vi förklarat det övergripande syftet med vår uppsats. Informanterna har även i ett tidigt skede genom ett utskick via mail fått kontaktuppgifter till oss och vår handledare.

Vi har vid intervjutillfällena upplyst informanterna om samtyckeskravet, vilket innebär att de har informerats om att de deltar frivilligt och har rätt att dra sig ur när de önskar (Ibid.). Samtliga har själva valt att medverka i undersökningen.

Konfidentialitetskravet innebär att uppgifter om de som ingår i undersökningen ska vara konfidentiella och att obehöriga inte ska kunna få ta del av dessa. Att värna om individers integritet innebär också att utomstående inte ska kunna identifiera enskilda individer som deltagit i studien. (Ibid.). Våra informanter tillhör en liten gemenskap och deras berättelser är på många sätt ovanliga, detta är två egenskaper som skulle kunna göra dem lättare att identifiera. Vi har dock genomfört vår studie i USA och vår uppsats är skriven på svenska, detta hoppas vi medför att konfidentialitetskravet är väl uppfyllt. Vi har i texten även bytt ut informanternas namn och intervjuaterialet kommer endast att hanteras av oss.

Nyttjandekravet går ut på att uppgifter som insamlats om enskilda individer endast får användas för studiens ändamål, uppgifterna får inte användas eller utlånas för kommersiellt bruk (Ibid.). Vi har inte för avsikt att använda materialet till något annat syfte utöver det vi har angett till våra informanter.

Bakgrund

Det finns inte mycket skrivet om polyamorins historia, men söker man sig vidare till det bredare området sexualitet så möter man filosofer som Anthony Giddens och Michael Foucault, vilka vi använder oss av i denna text. Vi utgår även ifrån antologin *Breaking the Barriers to Desire* där ett antal författare skriver om polyamori, bland annat utifrån ett historiskt perspektiv. Synen på sexualitet har förändrats markant genom historien och fortsätter att förändras. Det som sågs som självklart på 1800-talet ses idag annorlunda. Vi kommer under den här rubriken försöka redogöra för några av de historiska förändringarna som skett i Nordamerika och Europa när det gäller synen på sexualitet och familjebildning.

Historisk översikt

I *Sexualitetens historia* av Foucault beskrivs sexuella identiteter, uttryck och organisering som socialt och historiskt betingade, snarare än naturgivna. Exempelvis var både hetero- och homosexualitet från början beskrivningar av olika former av perversa böjelser, heterosexuell benämndes någon som hade sex med en person av motsatt kön, enbart av njutning och inte för att få barn. (Ambjörnsson, F, 2006).

Eftersom det enligt Foucault inte finns något äkta och naturligt ursprung så är det meningslöst att leta efter den ”sanna” sexualiteten, istället är det viktigare att undersöka hur sexualitet har utformats genom tiderna och blivit till den på ytan enhetliga och självklara heterosexualitet som anses omfatta alla. Denna enhetliga yta kan ses som ett resultat av maktutövning, då det inte är någon slump att sexualitet varit, och fortfarande är, ett av de områden som krävt extra tillsyn och ett strikt regelsystem. (Rosenberg, T, 2002).

Foucault menar att olika sidor av sexualiteten har blivit en grund för kategorisering av befolkningen, genom att några utpekats som avvikande och perversa. Han är främst intresserad av 1800-talet och det tidiga 1900-talet då sexualitet och makt blev sammankopplade på olika sätt. Denna syn förvandlade sexualiteten till ett mysterium, men den ledde också till att sex blev något som vi ständigt måste tala om för att hävda vår individualitet (Giddens, A, 1995).

I *Breaking the Barriers to Desire* beskriver Jennifer Rycenga hur mänskliga sexuella relationer nästan alltid tolkats utifrån ett religiöst ramverk. Så var fallet under den yngre stenåldern med sina neolitiska gudinnor vilka hade sexuella karaktärsdrag, så är även fallet med dagens högerkristna motstånd mot reproduktiv och sexuell frihet. Rycengas teori är att eftersom sexuella upplevelser och känslor ofta är några av de starkaste upplevelserna i livet så är behovet av att förstå, kontrollera, använda eller fördöma dem av stor vikt för den religiösa makten. (Rycenga, J, 1995).

Kevin Lano reflekterar kring att den västerländska modellen, med exklusiv monogami mellan en man och en kvinna, har varit allt annat än en universell norm. Han beskriver hur en del kulturer, exempelvis den polynesiska, inte har någon institution med äktenskap eller ord för man och hustru samt att en polyamorös livsstil accepteras för såväl män som kvinnor. Det har även inom de västerländska kultursfärerna alltid funnits ett antal subkulturer och religiösa samfund med olika variationer när det gäller familjestruktur. Ett exempel är mormonsamfundet i USA, ett annat tydligt exempel på detta var kollektivet på 1960-talet. En del av dagens polyamorösa samhälle är en efterföljare till denna rörelse. (Lano, K, 1995).

Rycenga tar upp att äktenskap och liknande socialt legitimerade former av sexuella förhållanden har blivit konstruerade och administrerade av män, detta till stor del för att tillfredsställa manliga behov. De här behoven inkluderar vetskap om faderskap som ett sätt att styra ägande och arv. Hemmet har sedan i sin tur speglat de offentliga och kyrkliga strukturerna när det gäller auktoritet. (Rycenga, J 1995).

I *Den mörka kontinenten* beskriver idéhistorikern Karin Johannisson hur det ideologiska stödet för den nya familjestrukturen byggdes upp under 1800-talets första hälft. Det skedde via kristen och klassisk särartsfilosofi³ som understöddes utav den borgerliga romanen och marknadsfördes genom ett flertal äktenskapshandledningar och etikettböcker. (Rosenberg, T, 2002). Giddens skriver att uppkomsten av den romantiska kärleken sammanföll i tid med framträdandet av romanen och att sambandet låg i den nyss upptäckta berättarformen. En betydelse av ordet romans är att berätta en historia, men denna historia blev nu individualiserad och sattes in i en personlig berättelse utan särskild anknytning till ett vidare sammanhang. (Giddens, A, 1995).

³ Är när betoningen ligger på skillnader istället för likheter exempelvis mellan man och kvinna (www3.lu.se/info/lum/LUM,100410)

Rycenga beskriver hur icke-monogami trots sin vanlighet fortfarande är ett av de mest stigmatiserande beteendena. I de flesta europeiska kulturer så är monogama, heterosexuella äktenskap officiellt auktoriserade av staten och välsignade av religiösa samfund. (Rycenga, J, 1995).

Lano förklarar hur de europeiska samhällena har varit några av de mest fanatiska i sitt förtryckande av sexualitet och relationsmångfald. Han skriver vidare om hur detta kan vara ett arv från de ursprungliga kristna som trodde att den materiella världen snart skulle försvinna. De såg på sex som i bästa fall en osmaklig, djurlik akt som det var att föredra att helt och hållet undvika. Även om den här positioneringen har blivit betydligt mer moderat så innebar spridningen av kristendomen i Europa, att de kristna normerna gällande moralitet spreds. (Lano, K, 1995).

Lano beskriver hur synen på kärlek genom historien varit mycket annorlunda mot vad den kommit att bli i den moderna västvärlden. Ekonomi och status stod länge över individuella val och arrangerade äktenskap var frekvent fram till för tre generationer sedan. Det var inte förrän efter andra världskriget och de stora sociala förändringarna under denna tid som en ökning av alternativa relationsformer uppträdde. In på femtiotalet var äktenskap i Storbritannien fortfarande en nära på affärsmässig uppgörelse med lite kommunikation och separata livssfärer. Vidare skriver Lano om hur lagar har gjort icke-monogami illegalt och till en grund för skilsmässa, många av dessa lagar är fortfarande verksamma, dock något modifierade. Människor som vill leva i alternativa relationsformer måste ordna egna kontrakt för att definiera arv etcetera. (Ibid.).

Det finns enligt Lano en del författare som argumenterar för att den patriarkala monogama familjen har en konstant tretusenårig historia. Enligt det här synsättet tvingades monogami fram för att kunna definiera en klar manlig släktlinje och en möjlighet att kunna ärva inflytande genom olika ämbeten från generation till generation. I kontrast till den här synen kan man istället se hur det genom historien existerat väldigt varierade familjestrukturer där monogami dock har blivit förstärkt i samband med en allt mer centraliserad eller hierarkisk maktstruktur. Lano menar att den senare teorin stämmer överens med utvecklingen i de polynesiska samhällena. En gradvis övergång från ett någorlunda auktoritetsfritt samhälle till ett där makten är mer centraliserad verkar där stå i korrelation till en ökning av mer rigida relationsformer. Enligt samma logik så har starkt auktoritära stater som det viktorianska England haft en extrem moralisk kontroll av sexuellt beteende. En anledning till detta kan

vara att en mångfald när det gäller familjestrukturer generellt gör statlig styrning svårare. Det är dock långt ifrån alltid som icke-monogami automatiskt hör ihop med progressiva trender i samhället, i samhällen som mormonernas och de moderna islamistiska staterna har kvinnan låg status. (Lano, K, 1995).

Giddens menar att sexualiteten idag har blivit mer tillgänglig och att den är en del av utvecklingen av olika livsstilar. Istället för att vara något naturgivet och förutbestämt hos individen ses sexualiteten idag som en egenskap hos jaget som påverkas av ett samspel mellan sociala normer och den enskilda identiteten. Han beskriver hur det på 1600- talet enbart var inom aristokratiska kretsar som kvinnor öppet tillerkändes sexuell frihet. Med makt följer således sexuell frihet, och sexuell frihet är ett uttryck för makt. (Giddens, A, 1995).

Idag uppskattas det att mer än 500 000 människor lever öppet polyamoröst i USA (Bennett, J, 2009). Under en helg i oktober 2008 ordnade en grupp kallad Polyamorous NYC, en tredagars Poly Pride helg. Gruppen hade då över 2000 medlemmar (Williams, A, 2008).

* * *

Man kan ställa sig frågande till hur de traditionella könsnormerna tydligt framträder även i ovanstående litteratur. Exempelvis märks detta i boken *Breaking the Barriers to Desire* där Lano skildrar olika former av icke-monogami. Lano beskriver polygama kulturer som att en man kan ta flera hustrur medan polyandrina⁴ kulturer skildras som att två män kan ta samma hustru, eller att två män kan dela på en kvinna. Trots att Lano vill kritisera ett heteronormativt förhållningssätt till relationer återupprepar han klassiska rollbeskrivningar där kvinnor beskrivs som de som passivt blir valda.

En annan sak vi lade märke till var att alla författarna tar upp hur sexualitet är förknippat med makt. Rycenga menar att detta beror på att sexuella upplevelser och känslor ofta är några av de starkaste i livet, vilket medför ett stort behov av att förstå och kontrollera dem (Rycenga, J, 1995). Lano kopplar detta till den västerländska samhällsordningen där relationsformerna är mycket rigida, vilket enligt honom medför ett underlättande av kontroll av befolkningen (Lano, K, 1995).

⁴ En form av månggifte där en kvinna samtidigt är gift med flera män (www.ne.se, 100418)

Kunskapsöversikt

Polyamori som begrepp är förhållandevis outforskat och i Sverige har det gjorts lite, om ens någon, forskning kring ämnet. De artiklar vi har läst om polyamori har uteslutande publicerats i Storbritannien och USA. Dessa kommer i första hand från tidskriften *Sexualities*, som år 2006 gav ut ett nummer med ämnet polyamori, vi har även använt oss av en artikel skriven av Elisabeth Sheff publicerad i *Journal of Contemporary Ethnography*. Vidare har vi läst avhandlingen *Inte den typ som gifter sig* skriven av Anna Adjini vid Uppsala Universitet, ämnet för avhandlingen är dock feministisk äktenskapskritik. Slutligen har vi använt oss av antologin *Breaking the Barriers to Desire* redigerad av Kevin Lano.

Vi vill även lyfta fram avhandlingen *Passionerad politik* av Cathrin Wasshede som publicerades i mars i år och som behandlar teman som normer, motstånd och sexualiteter. Då vi vid tidpunkten för utgivningen av avhandlingen var i slutskedet av vårt uppsatsskrivande har vi dock inte hunnit inkludera den i vårt arbete.

Vi har uppfattat några återkommande teman i beskrivningen av polyamori; *Polyamori som begrepp, föreställningar kring polyamori, att välja polyamori och strategier i vardagen*.

Polyamori som begrepp

Texter om polyamori inleds ofta med en utförlig beskrivning av begreppet, även en avgränsning gentemot andra relationsformer finns vanligtvis med.

I artikeln *When two just won't do* definieras polyamori som praktiken att ha flera romantiska relationer samtidigt, det nämns även att definitionen numera finns i OED (Echlin, H, 2003). I artikeln *Polyamory and it's "Others"* beskrivs polyamori som en specifik diskurs om icke-monogami, i denna diskurs är kärlek ett centralt tema. Ett annat viktigt tema som tas upp är bilden av intim vänskap, såväl sexuell som icke-sexuell. Anledningen till detta är att vänskap är något som ofta förknippas med en öppen och icke exkluderande karaktär och som diskurs tänjer polyamori på gränserna mellan det sexuella och det icke-sexuella och mellan partnerskap och vänskap. (Klesse, C, 2006).

Sheff beskriver i artikeln *Polyamorous Women, Sexual Subjectivity and Power* polyamori som något som i motsats till swinging innebär långtidsförhållanden, känslösam involvering och intimitet. I motsats till otrohet innebär det ärlighet. Slutligen så har både män och kvinnor

möjlighet att ha flera partner. (Sheff, E, 2005). Motsatsen till swinging tas även upp i artikeln *When two just won't do*. Att leva som polyamorös beskrivs här i förhållande till swinging på så sätt att polyamori handlar mer om relationer och att det är troligare att polyamorösa är involverade i gruppterapi än i gruppsex (Echling, H, 2003).

I *Polyamory and it's "Others"* tas det upp hur den polyamorösa diskursen frekvent skiljer polyamori från tillfälligt sex och swinging, samt hur man talar om ansvarstagande icke-monogami. Detta problematiseras i artikeln då frågan ställs om vilka icke-monogama relationer som då kan ses som ansvarstagande och på så sätt som polyamorösa. Vidare nämns den kategoriska gräns som vanligtvis dras mellan polyamori, tillfälligt sex och promiskuitet, där de senare kategorierna ses som kalla och kliniska. Skillnaden beskrivs som att polyamorösa har färre partner och en ärlig önskan om en långtidsrelation. De som tydligast avgränsar sig mot dessa andra kategorier är de som lever i så kallad polyfidelity. Polyfidelity är en subkategori av polyamori, här ses det som mycket viktigt med trohet inom gruppen (Klesse, C, 2006).

I ovanstående artikel nämns att det också finns en stark kritik inom det polyamorösa samhället mot att definiera polyamori i motsats till promiskuitet. Detta eftersom det leder till en negativ syn på sex. Det tas även upp att olika former av feminism också har varit väldigt kritiska till idealiserandet av romantisk kärlek. Vidare beskrivs det att upphöjandet av kärlek och intimitet vanligtvis ligger nära det hegemoniska⁵ idealet om monogama långtidsförhållanden, vilket gör att polyamorösa diskurser ofta ligger nära det normativa och på så sätt lätt kan assimileras in i den dominerande samhällsideologin. Dock kan den polyamorösa diskursen ändå sägas ha förändrat synen på parrelationen som den enda möjliga (Ibid.).

Andra begrepp som tas upp i artikeln som förknippade med polyamori är kommunikation, förhandling, eget ansvar, känslsamhet och intimitet, alla dessa sammankopplade med ärlighet. (Ibid.). Att ha multipla älskare innebär inte att ta lätt på förhållanden, polyamorösa tror på att skyldigheter inte är det samma som exklusivitet. (Echlin, H, 2003).

Artikeln *The (Charmed) Circle Game* visar på hur de flesta av intervjupersonerna inte definierade sig som polyamorösa eller icke-monogama. För dessa var faktumet att de hade flera kärleksrelationer bara något de gjorde: det fanns inget behov av att anta en summerande identitet för denna livsstil. (Ying Ho, P, 2006).

⁵ Enligt Antonio Gramsci handlar hegemoni om dominansen över kulturen (www.wikipedia.se, 100410)

Denna tankegång skiljer sig från den vanligare uppfattningen som exempelvis tas upp i artikeln *There Aren't Words for What We Do or How We Feel so We Have To Make Them Up*, här beskrivs snarare hur många polyamorösa pratar om polyamori som något de är och inte som något de gör. Polyamori kan alltså beskriva en person som är öppen för att ha flera förhållanden samtidigt även om hon inte har det för stunden. Vidare beskrivs polyamori som en form av icke-monogami baserad på tanken om människors förmåga att dela och sprida sin kärlek på ett ärligt och samstämmigt sätt. (Ritchie, A, Barker, M, 2006). Polyamorösa framhåller att det finns en stor variation av möjliga relationskonstellationer, detta till skillnad från polygamister. (Echlin, H, 2003).

Föreställningar kring polyamori

I många av artiklarna tas 1960- och 70- talens friare syn på kärlek och relationer upp. Något annat som kommer upp är den västcentrerade och ofta rasistiska synen på kulturer där polygami praktiseras. Kopplingen till feminismen och gayrörelsen är också återkommande teman.

I artikeln *Only You. And You. And You* beskrivs det dock att majoriteten av de polyamorösa inte verkar särskilt intresserade av att kämpa politiskt. Ett skämt i deras kretsar är att deras relationer inte lämnar tid till annat. (Bennett, J, 2009). Detta är även en tankegång som tas upp av Petula Ying Ho. Hon beskriver att de flesta i hennes studie inte ser sig själva som en del av ett social fenomen. (Ying Ho, P, 2006).

I *Hopelessly Devoted to You, You and You* nämns det att vare sig polyamori är en rörelse eller bara något som några få par ägnar sig åt så är det ingen tvekan om att livsstilen löper en särskild risk att betraktas som kontroversiell. Detta i sin tur är något som kan göra livet väldigt komplicerat. Många polyamorösa stöter på fördomar när de presenterar sin livsstil för vänner och familj, exempelvis blandas polyamorösitet ihop med swinging. I samma artikel sägs det att polyamori blev på mode under den sexuella revolutionen på 1960- och 70-talen men att rörelsen inte lyckades överleva inom mainstreamkulturen. Istället var det en liten men högljudd grupp som fortsatte att argumenterar för att polyamori kan fungera, de använder sig ofta utav samma inkluderande språk som gayrättighetsrörelsen. (Williams, A, 2008).

I artikeln *Polyamory and it's Others* nämns att polyamori har en lång historia inom lesbisk och bisexuell feminism (Klesse, C, 2006). Den feministiska kopplingen nämns även i *When two just won't do*. Här talar man om den ökade finansiella självständigheten som leder till att kvinnor kan bygga relationer på det sätt de själva önskar. (Echling, H, 2003).

Artikeln *When two just won't do* tar också upp några historiska aspekter, bland annat att polyamori spreds långsamt på 80- talet, detta möjligen på grund av aids för att sedan öka på nytt, mycket tack vare internet. I samma artikel nämns det att en treårig flicka blev omhändertagen år 1999 på grund av att mamman berättat i TV att hon levde med både sin man och sin älskare (hon fick senare tillbaks flickan). (Ibid.). Detta nämns även artikeln *Only You. And You. And You*. (Bennett, J, 2009).

Många av texterna tar också upp polygami och att en vanlig inställning är att denna institution förtrycker kvinnor. Detta synsätt kopplar samman polygami med något förmodernt och barbariskt i motsatts till monogami som istället anses västerländskt och civiliserat. Den västerländska kulturen förknippas med monogama äktenskap, sexuell anspråkslöshet och romantisk kärlek. (Klesse, C 2006). Regleringen och institutionaliseringen av heterosexuell monogami ses som det väsentliga i kristna nationers överlägsenhet över polygama kulturer. (Willey, A, 2006).

Adjini skriver i sin avhandling *Inte den typ som gifter sig* om hur stark tvåsamhetsnormen är och hur överskridandet av denna norm, enligt vissa, kan leda till att det inte längre finns någon borte gräns. Diskussionen handlar enligt Adjini om vad som är normalt och alltså vanligast förekommande, vilka normer som bör dominera och vilken roll staten, politiker och jurister bör spela i skapandet av normer. Att leva i ett par anses, oavsett om det är en heterosexuell eller en homosexuell relation, både som ett tecken på en modern relation (så länge paret är jämställt) och som en traditionell, naturlig och romantisk företeelse. Utifrån detta synsätt kan polygami ses som ett hot mot den västerländska jämställdheten. (Adjini, A, 2008). I *Polyamorous Women, Sexual Subjectivity and Power* nämns maktfördelningen i polyamorösa förhållanden. I artikeln tenderade både män och kvinnor i polyamorösa subkulturer att se det som att kvinnor får mer makt i polyamorösa relationer. Ett av skälen som anges är att kvinnorna i dessa relationer har större makt över sexualiteten något som i sin tur leder till ökad social makt. Kvinnorna i artikeln anger också att polyamorösa män tänker annorlunda och är mindre traditionella. Vidare anges den traditionella kvinnorollen ge ett försprång i relationen, detta eftersom kvinnor enligt denna har lättare för känslomässig intimitet och kommunikation. (Sheff, E, 2005).

Det finns dock en motsatsbild till detta synsätt en del kvinnor menar att män i polyamorösa relationer ofta tänker mer på sex och mindre på känslor. De anser också att det ofta finns kvar traditionella element som att männen förväntar sig att kvinnorna ska ta större ansvar för det emotionella omhändertagandet i relationen. (Sheff, E, 2005).

Kvinnor med båda dessa synsätt lider av det stigma och den maktförlust det innebär att förneka en så stark social norm som monogami. De menar att de hela tiden måste relatera till det monogama samhället och att de lider av att inte passa in samt av vad de upplever som social intolerans och censur. (Ibid.).

I artikeln *There Aren't Words for What We Do or How We Feel So We Have To Make Them Up* tas det upp hur synen på känslor kan fungera som social kontroll. Ett exempel är konstruerandet av svartsjuka som en negativ känsla vilken beskrivs som en naturlig reaktion på avvikelser från tvåsamheten. Denna känsla tjänar till att bibehålla monogamins dominans, vilket i sin tur kan leda till att upprätthålla patriarkala system. Svartsjuka är konstruerad som en naturlig respons på alla hot gentemot parrelationen och relationer utanför denna är kategoriserade som otrohet, vilket i sin tur leder till ett slut på relationen. Den dominerande synen tillåter inte seriösa relationer att innehålla mer än två människor. Därför talar språket om ett par, en partner eller en andra och bättre hälft. Ett sätt att hantera detta för polyamorösa är att prata om ett huvudpar, där de andra relationerna ses som sekundära eller att prata om en inre cirkel av nära relationer. (Ritchie, A, Barker, M, 2006). Många polyamorösa menar att de har mindre anledning till svartsjuka som "poly" eftersom en eventuell älskare inte hotar deras relation. (Echling, H, 2003).

Ying Ho utgår ifrån, den i detta sammanhang klassiska texten, *Thinking Sex*, som skrevs av Gayle Rubin år 1984. Rubin argumenterar i den kring hur människor skiljer "bra sex" från "dåligt sex". Hon visar på hur det som ses som bra sex är heterosexuellt, inom äktenskapet, monogamt, i fortplantningssyfte och utan kommersiella intressen. Dessa personer befinner sig inom "The Charmed Circle". (Ying Ho, P, 2006). En kritik som Ying Ho framför är att människor inte har fixade platser i hierarkin utan att det är möjligt att ha flera olika positioner i olika sammanhang. Människor uppträder olika utifrån olika sociala kontexter, och olika stadier i livet. Rubin tar upp hur människor kämpar för att bli accepterade och en del av samhällsgemenskapen. Ying Ho menar att motsatsen också är möjlig, att människor kan önska sig bort från "The Charmed Circle". (Ibid.).

Maria Pallotta-Chiarolli visar på hur hela vårt västerländska tankesystem är baserat på binära motsatser. Hon menar att vi definierar genom jämförelser, vad saker inte är. Vidare beskriver hon hur denna polarisering upprätthåller en hierarki där den andra termen i ett par blir negativ och icke-önskvärd. Som exempel tar hon man/kvinna, heterosexuell/homosexuell och monogam/icke-monogam. (Pallotta-Chiarolli, M, 1995). Hon säger att en av polerna måste vara *”fel så att det andra kan vara rätt, vara ond så att den andra kan vara god, vara onaturlig så att det andra kan bli naturligt”* (Ibid.).

I artikeln *Polyamorous Women, Sexual Subjectivity and Power* tas det upp att polyamori fortfarande är starkt erotiserat och att det inom pornografin är vanligt med flera partner, men att den här typen av pornografi inte utmanar normer varken kring genus eller sexualitet, utan istället understödjer heteronormen. (Sheff, E, 2005).

Angela Willey tar i sin artikel *”Christian Nations”*, *”Polygamic Races” and Women’s Rights* upp hur icke-monogami kan få olika mening och konsekvenser för olika kvinnor. Svarta kvinnor och vita arbetarklasskvinnor finner sig ofta redan kämpa emot fördomar kring sin sexualitet som överdriven och medfödd (Willey, A, 2006).

Att välja polyamori och strategier i vardagen

Det finns olika åsikter till varför en del väljer att leva i polyamorösa förhållanden och det finns många olika sätt att leva i ett förhållande med multipla partners.

I *When two just won’t do* reflekteras det kring familjens utveckling. Under 1900-talet ersattes den utökade familjen alltmer av kärnfamiljen. Detta har resulterat i att många idag känner sig alienerade. Det är många som kämpar för att skapa komplexa och djupa relationer genom utökade nätverk av multipla älskare eller utökade familjer. (Echling, H, 2003). Lano menar att icke-monogami kan bidra till att minska den automatiserade karaktären i dagens västerländska samhälle vars organisering kring familjeenheter och par exkluderar dem som faller utanför dessa. Icke-monogami skulle enligt honom kunna utmana det exklusiva ägandet som är en del av de flesta sexuella relationer i vårt samhälle. Lano går tillbaka i historien och säger att de förväntningar placerade på relationer vi har idag om att de två inblandade ska kunna möta varandra emotionellt, sexuellt och intellektuellt för all framtid, är en ganska ny företeelse. Han menar att dessa kan vara en produkt av den ökande anonymiteten och alienationen i vårt samhälle. I tidigare generationer har man haft större stödnätverk och äktenskap var även till för att uppfostra barn samt som en ekonomiskt uppgörelse. (Lano, K, 1995).

Ett annat argument för att välja polyamori och som framförs i artikeln *When two just won't do* är att polyamori ligger i den mänskliga naturen. Eftersom så många redan är icke-monogama, varför inte utveckla en icke-monogami som är ärlig, ansvarstagande och socialt accepterad? I artikeln nämns vidare att polyamorösa håller med om att vissa människor är monogama av naturen, likväl som vissa inte är det samt att ett växande antal personer i USA är desillusionerade när det kommer till monogami. Detta på grund av utbredd otrohet och skilsmässor. I artikel tas det även upp att det inom gay- och bibrörelsen har praktiserats alternativ till monogami i årtal. (Echling, H, 2003).

I sin analys i artikeln *Polyamorous Women, Sexual Subjectivity and Power* tar Sheff upp hur polyamori utökar så kallade normala sociala roller. Författaren har utforskat hur kvinnor har potential att stärka den sexuella subjektiviteten genom icke-traditionella relationer och hur deras försök att ta avstånd från sexuell objektivering är sammankopplad med makt. Polyamori ses som en väg att stärka såväl sexuell, relationell och social makt genom olika versioner av sexualitet utanför de annars så rigida och kontrollerande normerna. (Sheff, E, 2005).

Kvinnorna i Sheffs studie beskriver hur det innebär såväl rädsla som befrielse att leva utanför de traditionellt givna rollerna. Att ta avstånd från en central social norm så som monogami får ofta polyamorösa kvinnor att ifrågasätta även andra normer. Ett exempel på detta är genusrollerna, många upplever att de bättre kan ta hand om sig själv i en polyamorös relation, där de inte behöver vara traditionellt kvinnliga och omhändertagande. Många av kvinnorna i studien ser sig även som mycket sexuella personer, vilket sätts i motsats till den traditionella kvinnorollen. Det är också vanligt att erotisera genusöverskridande och att ifrågasätta uppdelningen i olika genus- och sexsystem. (Ibid.).

Artikeln *Hopelessly Devoted to You, You and You* tar upp att det finns de som ser på polyamori som något icke-naturligt. Edvard O. Laumann som är professor i sociologi vid Chicagos universitet menar att anledningen till polyamori är att de som lever på detta sätt antagligen inte har hittat någon speciell. (Williams, A, 2008).

I *Poly and it's Other* uppger informanterna att de inte tror på att en person kan tillfredsställa alla behov, och att det bara är en tidsfråga tills den monogama världen får upp ögonen för att det finns andra sätt att leva sina liv (Bennett, J, 2009).

* * *

Många av de artiklar vi redogjort för ovan har behandlat frågan om vad polyamori är och inte är. Detta tror vi kan bero på att polyamori som begrepp är förhållandevis nytt och därför inte är klart definierat, vare sig av polyamorösa själva eller av omvärlden, vilket öppnar upp för en bredare variation av relationsformer samtidigt som begreppet är föremål för en kontinuerlig diskussion om kärlek, vänskap och promiskuitet.

Teori

När vi började arbeta med vår uppsats tänkte vi att feministiska teorier är passande för att besvara frågor om normer i samhället gällande relationer, vi var också överens om att vi i huvudsak ville ha ett konstruktivistiskt perspektiv. När vi läste in oss på olika teorier förstod vi att dessa utgångspunkter ofta kolliderar med varandra, medan de i andra hänseenden passar bra ihop. Vi insåg även att mycket inom vårt ämnesområde samt våra frågeställningar har många beröringspunkter med queerteorin, vilken utgår ifrån ett mycket konstruktivistiskt synsätt.

Enligt konstruktivismen är verkligheten en social konstruktion. (Larsson, S, 2005). Feminismen har på många sätt en konstruktivistisk utgångspunkt, exempelvis när det gäller kritiken av den västerländska synen på förnuftet och vetenskapens neutralitet. Feminister med ett konstruktivistiskt synsätt ansluter sig till tanken att alla teorier som gör anspråk på att formulera generaliseringar om sakernas tillstånd kommer att bli blinda för det som talar emot generaliseringen. Andra versioner av feministisk teori föreslår istället att det finns en enda maktstruktur; patriarkatet, som kan förklara ojämlikheterna i samhället. (Gemzöe, L, 2002). Denna föreställning går inte ihop med den konstruktivistiska misstron mot universella tanke-system (Kvale, S, 1997).

Utifrån ett konstruktivistiskt perspektiv ses sanningen endast som tillfällig och den kan bara representera en viss grupps syn på världen vid en viss tidpunkt i historien. Vidare så uppfattas verkligheten alltid av oss via språket och erfarenheten vilket leder till att det inte finns någon objektiv ståndpunkt varifrån värden kan förstås (Gemzöe, L, 2002). Kritik mot detta perspektiv kan gå ut på att grunden för politiskt handlande rycks bort om det inte går att identifiera sig med en stabil identitet, exempelvis som kvinna. (Ibid.).

Utifrån den del i vårt syfte att vi *kritiskt vill granska* så beslutade vi oss slutligen för att behålla vårt feministiska perspektiv med en mer hermeneutisk inriktning. Dock så insåg vi att utifrån vad vi vill granska, *tvåsamhet och normer kring relationer*, så passade det utmärkt att utgå ifrån queerteorin och dess i sig konstruktivistiska begrepp.

Sexualitet och familj utifrån ett feministiskt perspektiv

Feminism är såväl en social rörelse som ett samhällsperspektiv (Calhoun, C, ed. 2002). Det finns många olika feministiska inriktningar. Vi har valt att utgå ifrån vad Lena Gemzöe i *Feminism* kallar för ordboksdefinitionen. Den övergripande definitionen är då; ”*En feminist är en person som anser 1) att kvinnor är underordnade män 2) och att detta förhållande bör ändras*” (Gemzöe, L, a. 13, 2002).

Det finns ingen gemensam feministisk teori kring sexualitet och familj, men framförallt radikalfeminister tar upp många av dessa frågor. Enligt en radikalfeministisk tolkning så är patriarkatet orsaken till ojämlikheten i samhället. Patriarkatet symboliserar det samhällssystem som bygger på mäns dominans över kvinnor. Det radikalfeministiska perspektivet innebär också en kritisk hållning till samhällets påbjudna heterosexualitet och dess roll i den patriarkala maktutövning. Enligt detta perspektiv hotar andra sexualiteter än den heteronormativa den manliga kontrollen av kvinnors kroppar. (Gemzöe, L, 2002).

Tanken att den sexuella identiteten är konstruerad och att normativ heterosexualitet är en del av samhällets maktstrukturer har sedan 1970-talets radikalfeminister och senare i och med queerfeminismen blivit allt mer dominerande (Ibid.).

En feministisk analys kan utgå ifrån att sexualiteten inte enbart är en privat företeelse, även i nära relationer uttrycks samhällets maktstrukturer. Heterosexuellt beteende är inte något ”naturligt” beteende, utan är en följd av den patriarkala kulturen. Sex är förknippat med manlig dominans och kvinnlig underkastelse. Den förvrängda bilden av kvinnlig sexualitet internaliseras också av kvinnor. (Ibid.).

Inom anarkafeminismen betonas ägande och då även när det gäller relationer. Enligt detta perspektiv grundar sig monogama relationer till stor del på ägandekänslor (Kornegger, P, 1975). Äktenskapet kan ses som en institution, vilken representerar mannens makt över kvinnan och kvinnans beroende av mannen. Trots detta föredrar många kvinnor äktenskapet framför en tillvaro som ogift. Detta eftersom moraliseringen och de sociala fördomarna skrämmer. Denna rädsla kan sägas bestå av ett yttre och ett inre tyranni. Den inre tyrannen består av rädslan för den offentliga meningen och det är frigörelsen från denna som är den viktigaste. (Goldman, E, 1910).

Inom feminismen argumenteras det för olika alternativ till kärnfamiljen. Anarkistiska feminister betonar icke-hierarkiska nätverk och tror på både individualitet och kollektivitet (Kornegger, P, 1975).

Enligt den anarkistiska feminismen är det viktigaste för kvinnans frigörelse inte lagliga rättigheter utan istället den personliga autonomi vilken kan uppnås genom fri kärlek och psykologiskt oberoende. Kvinnor måste våga leva ut sina känslor och lösgöra sig från den börda som skapats av fördomar, traditioner och seder. (Goldman, E, 1910).

Anna Adjini visar i sin avhandling *Inte den typ som gifter sig* på hur äktenskapet inte bara handlar om kärlek eller juridiska angelägenheter. Äktenskapet kan istället ses som en symbol där föreställningar om nation, kultur, släktskap och normer samlas. Dessa normer handlar i sin tur om hur genusrelationer, sexualitet och tvåsamhet ska gestaltas. Människor som väljer äktenskapet belönas av staten genom såväl ekonomiska som juridiska förmåner. (Adjini, A, 2008).

Normer och heteronormativitet utifrån ett queerperspektiv

Queer har sitt ursprung i den homopolitiska rörelsen och det är brottet mot sexuella normer, strukturer och identiteter som står i fokus. Queer är såväl en politisk rörelse som en teori. Teorin uppmanar till att se bortom de givna uppdelningarna samt att se bortom samhällets ”sanningar”, vare sig det handlar om genus, sexualitet eller annan form av normalitet. Tiina Rosenberg skriver i *Queerfeministisk agenda* att queer därför egentligen inte bör preciseras eftersom dess uppgift är att röra om, störta och bryta upp kategorier, inte själv förvandlas till en (Rosenberg, T, 2002). Det är de system som premierar ett visst sätt att organisera livet som är intressantast för queerforskare, inte enskilda människors handlingar (Ambjörnsson, F, 2006).

Självvet ses som en produkt av sociala processer och inte som de sociala processernas upphov. Inom queerteorin söks ingen idyllisk ursprungssexualitet utan det fokuseras istället på den heterokulturella dominansens förtryck. (Rosenberg, T, 2002).

Inom queerteorin är normer ett centralt begrepp. Ett vanligt sätt att definiera normer är att se dem som regler som syftar till ett ändamål, ett ideal. I praktiken är normer sociala regelsystem, dessa är oftast osynliga fram tills någon eller något bryter mot dem. Normalitet är den känsla av trygghet som infinner sig vid upplevelsen av att inte vara avvikande. Normativitet innebär de sociala och moraliska uppmaningar som får människor att följa regler som de inte själva har beslutat om. Normativitet är således det maktsystem som upprätthåller och backar upp normer. Ofta presenteras det normala som ett statistiskt genomsnitt, detta trots att det är helt beroende av de moraliskt etablerade normerna. (Rosenberg, T, 2002).

Heteronormativiteten är ett annat centralt begrepp inom queerteorin, den kan ses som de institutioner, lagar, strukturer, relationer och handlingar som upprätthåller bilden av heterosexualiteten som något naturligt och universellt. Det är heteronormativiteten som bidrar till att en viss sorts liv framstår som det enda åtråvärda (Ambjörnsson, F, 2006). Detta resulterar i att andra val upplevs som konstiga, misslyckade eller ”äckliga”. Denna ordning är enligt queerteorin inte den enda möjliga, utan bör istället ses som den för stunden dominerande. (Ambjörnsson, F, 2009). Ett exempel på detta kan vara Lisa Nordins (2005) studie av heterosexuella ensamstående män. Även om de var heterosexuella upplevde de sig som stigmatiserade och utanför. De föll utanför den heteronormativa mallen för hur ett idealt heterosexuellt liv bör levas. (Ambjörnsson, F, 2006).

Att granska heteronormativiteten innebär att ställa frågor kring hur det som kallas normalt uppstår och vad för konsekvenser uppdelningen i normalt/avvikande får för människors självförståelse och levnadsvillkor. (Ibid.).

Ett annat återkommande begrepp är den heterosexuella matrisen, vilket myntades av Judith Butler. Idén innebär att ett naturligt kön inte är en neutral sanning. Istället hävdar Butler att kön är ett tvingande påbud som inte bara anger hur man ska vara som kvinna eller man, utan även att man *ska* vara kvinna eller man. Dessa kategorier existerar endast inom vår heterosexualiserade förståelseram, som kategoriserar kroppar, genus och begär i en specifik ordning, där maskulinitet separeras från feminitet för att sedan förenas genom det heterosexuella begäret. Det finns endast två tillgängliga positioner vilka är kvinna eller man. Dessa poler ställs ständigt i motsats till varandra, såväl kroppsligt som beteendemässigt och de förväntas åtrå och ha sex med varandra. (Ibid.).

Genom att avstå från att inordna sig i den heterosexuella matrisen skapar man ett sätt att göra motstånd mot den rådande maktordningen baserad på genus. Detta kan göras genom att exempelvis skilja den biologiska kroppen från genus eller genom ”*att sabotera den förrevigtagna kopplingen mellan genus och begär*” (Ambjörnsson, F, s.183, 2009).

Analys

Vi har delat upp vår analys i två teman, *motstånd* och *att inte passa in*. Dessa två teman har vi i sin tur delat upp i underkategorier. I vår empiri fann vi att informanterna främst gör motstånd gentemot *tvåsamhet, omgivningens reaktioner, sexualiseringen/objektifieringen, de traditionella könsrollerna* samt *synen på svartsjuka*. Ett annat gemensamt drag i våra informanternas berättelser var känslan av att inte passa in, denna upplevelse har vi delat in i områdena *relationer, uppväxt* och *vardagen*.

Efter analysen kommer vi presentera vårt resultat utifrån våra frågeställningar för att sedan avsluta med en diskussion kring polyamori i förhållande till socialt arbete och samhället i stort.

Presentation av informanter

Lucy, Kim och Tom är tre av de sju personer som ingår i samma polyamorösa relation.

- Lucy är 35 år och kommer från Kalifornien. Hon är äldst av fem syskon och har växt upp tillsammans med båda sina föräldrar. Lucys föräldrar har under hennes uppväxt varit hippies, Lucy själv har länge identifierat sig med gothkulturen.
- Kim är en kvinna i 25-års åldern. Hon är ursprungligen från Texas men bor sedan några år tillbaka i New York. Kim är transexuell.
- Tom är uppvuxen i en mycket konservativ familj. Han har alltid varit intresserad av sport och har utövat många olika idrotter. Tom är 30 år och intresserad av fotografering samt crossdressing⁶.
- Kevin: Yngre man från New Jersey som är nyfiken på den polyamorösa livsstilen. Kevin sitter tyst under intervjun.

⁶ Är när en person är utklädd eller uppklädd till motsatt kön, oavsett ändamål (www.wikipedia.se, 100410)

Motstånd mot förväntad tvåsamhet – Lucy gör sitt val

Lucy tror att hon under sin uppväxt haft en bättre familjesituation än de flesta. Hon berättar om hur hennes föräldrar har fem barn tillsammans, fortfarande är gifta, inte är otrogna och framför allt att de fortfarande älskar varandra. Att Lucy inte behövt hantera någon skilsmässa eller liknande tror hon var en av anledningarna till att hon länge förväntade sig att en parrelation skulle kunna ge henne allt hon någonsin önskat. Hon försökte därför leva i en sådan relation, men misslyckades. Lucy beskriver hur hon tittade tillbaka på sina tidigare relationer och insåg att hon var tvungen att ändra sitt sätt att agera. Hon insåg också att hon gjort många val, som visat sig felaktiga, på grund av att hon alltid trott att hon var tvungen att ta den ”raka vägen”.

Lucy: And it's because I did the wrong choices for me I thought I had to go the right way (...), walk the line, married, kids

Ytterligare en anledning, enligt Lucy, till att hennes tidigare relationer inte fungerat var att hon försökt hålla tillbaks sin sexuella energi och därför inte uttryckt sig på det sätt hon velat. Lucy berättar om hur det var uppbrottet från en sju år lång parrelation som fick henne att lova sig själv att alltid säga vad hon känner. I hennes nuvarande relation fungerar det bättre, hon känner inte samma press som under de tidigare relationerna och lägger inte heller samma press på sina partner.

Genom att välja polyamori framför tvåsamhet kan det genom en queerteoretisk tolkning ses som att Lucy gör motstånd mot den heteronormativa synen på förhållanden. Lucys dröm om ett fungerande parförhållande kan ses som en följd av den heterokulturella dominansen, hon trodde att den typ av relation som hennes föräldrar levde i var den enda eftersträvansvärda. Enligt en feministisk tolkning hade Lucy tidigare internaliserat den allmänna bilden av kvinnlig sexualitet och hennes privata relationer speglade samhällets syn på hur en kärleksrelation ska se ut. Lucys val att leva i en polyamorös relation kan ses som en motståndshandling gentemot den påbudna heterosexualiteten och i förlängningen därför också mot patriarkatet. Lucy gör enligt denna tolkning även motstånd mot den moralisering och de sociala fördomar som finns i samhället.

Hur svårt det kan vara att ställa sig utanför den påbudna tvåsamheten tas upp i *Polyamorous Women, Sexual Subjectivity and Power*. Här beskriver Elisabeth Sheff hur kvinnorna i hennes studie lider av det stigma det innebär att förneka en så stark social norm som monogami. Detta eftersom de hela tiden måste relatera till det monogama samhället. (Sheff, E, 2005).

Lucy har upplevt att omgivningen uppfattar kinky⁷ som sexigt och coolt. Hon tycker vidare att det är enklare att berätta att hon är kinky än att hon är polyamorös. Detta förklarar hon med att killar generellt tycker att hela dominanskonceptet är hett. Hon berättar att om man är kinky och queer, och sedan kommer ut som polyamorös innebär det att man är mer än bara en tjej som gillar tjejer.

Lucy: About the poly thing, coming out as kinky and queer, and saying that I'm polyamorous after that it means that I'm no longer just a girl who like girls.

Lucy uppfattar det som att omgivningen tycker att hon då har passerat en gräns för vad som är godtagbart, det ses inte längre som sexigt utan bara som underligt. Lucy menar att människor som inte vill veta avvisar det som konstigt och att det då bara är att låta det vara.

Lucy: People who just don't want to know, they say it's weird and if they say that word you just drop it.

Att Lucy uppfattar det som enklare att berätta att hon är kinky än polyamorös, kan genom en queerinspirerad tolkning ses som att det förstnämnda ligger närmare den normativa synen på tvåsamhet och därför är mer accepterat. Detta kan vi tolka utifrån Gayle Rubins uppdelning mellan ”bra” och ”dåligt” sex (Ying Ho, P, 2006). Lucy placeras enligt denna hierarki i gruppen dåligt sex eftersom hon varken är heterosexuell, gift och monogam. Att vara kinky behöver inte innebära att ställas utanför dessa kategorier medan polyamorösitet automatiskt gör det. Genom att självmant ställa sig utanför dessa kategorier kan det tolkas som att Lucy gör motstånd mot den sexuella hierarkin.

Motstånd mot omgivningens reaktioner – Tom lär sig att dölja

Till skillnad från Lucy började Tom tidigt att söka sig bort från den heteronormativa sexualiteten. Tom berättar om hur hans föräldrar kom på honom när han var 14 år och hur de då konfronterade honom med utskrifter på allt de hittat genom internethistoriken. Föräldrarna ansåg att han var ett *freak* och frågade sig vad de hade gjort för fel, de ville att Tom skulle uppsöka en psykolog. Tom lyckades avstyra det hela genom att skylla på att det bara var en fas han gick igenom. Det var genom den här erfarenheten som Tom lärde sig vikten av att dölja.

⁷ Är benämningen på ett stort antal sätt att ha sexuellt umgänge på. Det kan innebära allt från sexuella rollspel till olika fetischer (www.wikipedia.se, 100410)

Tom: *I was like- oh there is just a phase, what I learned was how to hide things really well*

I en stor del av sitt liv så har Tom dolt någonting för omvärlden. Den påfrestning som detta har inneburit har gjort att han blivit uppmärksam på sina egna känslor och tankar. Detta är en anledning till att Tom inte tycker att han behöver omgivningens stöd och att han inte heller blir stressad av vad de som inte ”förstår” tänker om honom.

Enligt queerteorin ses självet som en produkt utav sociala processer (Rosenberg, T, 2002). De sociala processerna under Toms uppväxt var mycket heteronormativa och fördömande. På grund av dessa såg föräldrarna honom som ett *freak*, vilket kan ha medfört att Tom valt ett defensivt motstånd. Istället för att konfrontera sin omgivning lärde han sig att förstå sig själv för att genom detta inte behöva bry sig om omvärldens uppfattning. Utåt sätt gjorde Tom inget motstånd mot det normativa maktsystemet när det gäller sex och han behövde genom denna föreställda normalitet inte ses som avvikande.

Tolkat utifrån en feministisk synvinkel är sexualiteten ingen privat företeelse utan även i de nära relationerna uttrycks samhällets maktstrukturer (Gemzöe, L, 2002). Toms föräldrar kan ses som representanter för dessa strukturer, de upprätthåller den patriarkala kulturen och dess bild av den normativa heterosexualiteten som den enda rätta. Tom gör motstånd mot dessa strukturer, men utifrån en feministisk analys går det att se det som att samhällets moraliseringar och sociala fördomar får Tom att utåt sätt anpassa sig efter de allmänna åsikterna.

Toms upplevelser av att polyamori är ett mycket kontroversiellt livsval stämmer väl överens med vad som tas upp i artikeln *Hopelessly Devoted to You, You and You*. Här beskriver Alex Williams hur polyamori är en livsstil som löper särskild risk att betraktas som kontroversiell. Detta kan göra livet komplicerat och många polyamorösa stöter på fördomar när de presenterar sin livsstil för vänner och familj. (Williams, A, 2008).

Motstånd mot sexualiseringen/objektifieringen och de traditionella könsrollerna – Kim och Lucy chockerar

Kim berättar att hon står utanför de traditionella könsrollerna på flera olika sätt. Hon kom först ut som trans och sedan som kinky, när hon slutligen kom ut som poly så var den eventuella chockfaktorn borta.

Kim: *For me it's just like I came out like a trans and then it's kinky, and when I came out poly they were like, whatever, the chockfactor is gone after that*

Under intervjun kom även sexualiseringen av polyamorösa upp vid flera tillfällen. Kim berättar att eftersom hon är polyamorös så antar andra att hon ska vilja ha sex med dem. Dessa förväntningar är något som även Lucy har upplevt. Lucy instämmer i att sex är en viktig del av hennes liv, men att hon är polyamorös innebär inte att hon alltid är tillgänglig för tillfälligt sex med okända personer.

Lucy: Some people are like, oh, so you are poly - lets go and fuck, that it means that you have sex all the time, and I'm like, yeah- but no, not casual sex with a lot of people.

Den sexualisering som Kim och Lucy upplever kan utifrån ett feministiskt perspektiv ses som ett led i den patriarkala maktordningen. Genom att de görs till sexuella objekt fräntas de sina individuella val. De blir till personer som är tillgängliga för sex istället för att vara personer som väljer att ha sex. Lucys uttalande att hon gillar att ha sex gör att hon tar tillbaka makten över att definiera sin sexualitet och att hon på så sätt gör motstånd mot både synen på kvinnor som sexuellt passiva och mot sexualiseringen av polyamorösa.

Lucys motståndsstrategier stämmer väl överens med Sheffs analys av kvinnor i polyamorösa relationer. I artikeln *Polyamorous Women, Sexual Subjectivity and Power* framgår det att icke-traditionella relationsformer så som polyamori kan stärka kvinnors sexuella, relationella och sociala makt genom att de ställer sig utanför de annars så kontrollerande normerna. (Sheff, E, 2005).

Sexualiseringen kan ses som ett normativt tillvägagångssätt för att straffa informanterna då de bryter mot samhällets normer gällande tvåsamhet. Såväl Lucy som Kim gör motstånd genom att inte inordna sig i den heterosexuella matrisen. De ställer sig båda på olika sätt utanför vad som förväntas av positionerna kvinna och man. Lucy när det gäller beteende och åtrå och Kim på ett både kroppsligt och beteendemässigt sätt genom sin transsexualitet.

Att peka ut någon som promiskuös skulle kunna vara ett sätt att straffa personen för att hon/han lever icke heteronormativt. Vi tolkar det som att Lucy gör motstånd mot denna tankegång genom att vara stolt över sin sexualitet och prata om den som någonting positivt.

I *Polyamory and it's "Others"* nämns att det finns en del av det polyamorösa samhället som är kritiska mot att definiera polyamori i motsats till promiskuitet, detta eftersom det leder till en negativ syn på sex (Klesse, C, 2006). Vi tolkar det som att Lucy positionerar sig på denna sida. Hon är mycket sexpositiv och talar öppet om hur mycket sex betyder för henne.

Hon befinner sig på så sätt ännu längre bort från heteronormativiteten, än de som positionerar sig närmare polyfidelitygrupper. Detta eftersom de senare mycket starkt betonar trohet inom gruppen. (Klesse, C, 2006)

En annan motståndsstrategi som Lucy använder sig av är polyamori som ”chockfaktor”. När hon arbetar som bartender och killar stöter på henne, men också i andra sammanhang utanför scenen⁸, är det ett sätt att bli lämnad i fred. För Lucy kan detta innebära att säga; ”gå iväg från mig, jag är helt kinky, ett *freak* som kommer binda dig och slå dig”, om hon då inte skrämmer iväg killen så kanske hon ger honom en andra chans. Ibland berättar hon först att hon har en flickvän, sedan att de är poly och att flickvännen är trans. Hon tror att det oftast skrämmer iväg folk, särskilt de utan erfarenhet.

Lucy: I use it like a totally chockfactor when a guy hit on me, like say at work (...), it is like my get away from me, like I'm totally kinky, I'm a totally freak, I will tide you up and hit the shit out of you- so what do you think about that? And if he stays I maybe give him a second chance. I first say I have a girlfriend, and we are poly, and she is trans, (...) that usually scares people away

Genom att förstärka de föreställningar som omgivningen har på henne använder hon sig av polyamori som en chockfaktor och vänder på så sätt omgivningens föreställningar mot dem själva. När hon utnyttjar dessa föreställningar utmanar hon, enligt ett feministiskt synsätt, ånyo bilden av kvinnan som sexuellt passiv samt samhällets normer kring hur sexualitet, genusrelationer och tvåsamhet ska gestaltas.

Motstånd mot ägandeidealet samt den konstruerade svartsjukan

Både Lucy och Kim menar att kommunikation är den primära strategin för att hantera svartsjuka inom relationen. Lucy hävdar att ingen är förskonad från att ha mänskliga känslor och att svartsjuka antagligen är en av de starkaste av dessa. Vidare menar hon att det kan vara skrämmande att erkänna svartsjuka inom en vanlig relation. Då denna känsla finns inom varje relation så är det viktigt att hitta strategier för att hantera den. Att prata om hur man känner och tänker gör inte att känslan försvinner, dock kommer den inte längre att vara ett problem i relationen. För Kim är det en stor tröst att veta att svartsjukan inte innebär att det är något fel på henne, samt att Lucy kommer att vara kvar trots detta.

⁸ Är en beskrivning av flera mer eller mindre löst sammanhållna gemenskaper (www.wikipedia.se, 100410)

Kim: *And I think that knowing that it is ok, and that you still will be there, like in a non-poly relationship that would be like "oh what the fuck", it would be a problem, but knowing that it is not you- there is nothing wrong with you, or knowing that she still will be there, is like a huge comfort.*

Även Tom tar upp svartsjuka. Han berättar om hur både han och Vanessa tycker om att flirta med andra. För Tom är skillnaden gentemot tidigare relationer att han känner att Vanessa ser och uppskattar honom även i dessa lägen. Tom berättar att om han eller Vanessa märker att en relation börjar bli mer seriös så diskuterar de hur de ska gå vidare. I andra fall däremot undviker de att prata om sina övriga relationer eftersom de båda vet att de då kommer att bli svartsjuka.

Tom: *So we would see other people but we also don't intend to talk about what goes on with those other people.*

Ani Ritchie och Meg Barker beskriver i sin artikel *There Aren't Words for What We Do or How We Feel so We Have To Make Them Up* hur synen på känslor kan fungera som social kontroll. De nämner hur synen på svartsjuka som en negativ känsla bibehåller monogamins dominans genom att bidra till att alla relationer utanför den primära kan ses som otrohet, vilket i sin tur måste leda till ett slut på förhållandet (Ritchie, A, Barker, B, 2006). I artikeln *When two just won't do*, framkommer det att många polyamorösa menar att de har mindre anledning till svartsjuka än personer som lever i en monogam relation, på grund av att en eventuell älskare inte hotar deras relation (Echling, H, 2003). Detta resonemang överensstämmer med Kims och Lucys utsagor om att svartsjuka är mer problematiskt inom en monogam relation än inom en relation med multipla partners.

Normerna kring relationer ser ut på så sätt att det förväntas att en ytterligare kärleksrelation utanför parförhållandet måste leda till ett slut på denna. Detta tolkar vi som att det beror på att svartsjuka är en norm vars ändamål syftar till att upprätthålla idealet om det lyckliga parförhållandet. Genom att lägga en annan värdering i begreppet svartsjuka och därmed inte acceptera att den får styra relationen gör våra informanter motstånd mot heteronormativiteten.

Enligt en feministisk analys kan man se Lucys och Kims förhållningssätt gentemot svartsjuka som en frigörelse från en börda skapad av fördomar och traditioner. Det kan tolkas som att de inte bara gör motstånd gentemot den gängse bilden av relationer utan även mot det patriarkala systemet i stort. Detta då den patriarkala ordningen grundar sig på monogami och heteronormativitet (Gemzöe, L, 2002).

Enligt ett feministiskt perspektiv bygger monogama relationer till stor del på ägade känslor, vilka i sin tur bygger på mäns dominans över kvinnor (Gemzöe, L, 2002). Genom att inte acceptera svartsjuka, kan vi tolka det som att informanterna även gör motstånd mot ägandekänslorna inom relationen och på så sätt även mot könsmaktsordningen.

Att inte passa in i en heteronormativ relation- Tom och hans pappa

Tom: *his openly labeling, not knowing what my issues are, what I'm in to even, and just saying, like labeling everybody who falls in that ... totally freaks and there is something wrong with them*

Toms pappa har uttalat att han anser att alla polyamorösa är *freak*, vilket Tom tycker är särskilt underlig med tanke på att hans pappa har varit otrogen under ett antal år.

Tom beskriver hur hans pappa en dag sa till Toms mamma, att han älskade henne, men att han tänkte lämna henne och att han inte visste om han skulle komma tillbaka. Pappan kom tillbaka, men han har sedan dess försvunnit vid olika tillfällen för att sedan vid hemkomsten ge sin fru en minkpäls.

Tom: *and then he disappears for a couple of days and then he comes home and he gave my mom a mink fur, and...*

Lucy: *that's much healthier, that was completely sarcastic*

Tom berättar vidare att han tror att hans pappa har samma läggning som han själv, men att pappan inte vet hur han ska hantera den. För ett år sedan konfronterade Tom sin pappa med att säga att han förstod hur pappan kände. Pappans reaktion var; *"hur kan du veta det?"*

Utifrån en feministisk tolkning symboliserar patriarkatet det samhällssystem som bygger på mäns dominans över kvinnor. Den utav samhället föredragna heterosexualiteten är en del i den patriarkala maktutövningen, detta eftersom andra sexualiteter än den heteronormativa hotar den manliga kontrollen. (Gemzöe, L, 2002.).

Toms pappa kan här representera patriarkatet. Han har makten över relationen till sin fru och han kommer och går som han vill. Han fördömer även sin son och likasinnade som bryter med heterosexualiteten och på så sätt utmanar patriarkatet/faderns makt. Såväl Tom som hans pappa har relationer utöver den med flickvännen/frun, skillnaden är dock stor i hur de ser på detta. Tom ser det som en viktig del av identiteten och han och Vanessa kommer gemensamt överens om hur relationen ska se ut. Pappan ser det antagligen som något som han bara gör

och han verkar inte anse att hans fru har något att säga till om. Till skillnad från Vanessa är Toms mamma en del av den äktenskapliga institutionen som enligt en feministisk analys representerar mannens makt över kvinnan. Denna makt grundar sig också på ägande och när Toms pappa har varit otrogen köper han tillbaks sin fru med en minkpäls.

Enligt en queerteoretisk tolkning kan det ses som att heteronormativiteten premierar pappans livsval men inte Toms, de är en del av olika system som får liknande handlingar att få helt olika innebörd och innehåll. Att vara otrogen, som man, ligger nära eller inom den heteronormativa uppfattningen av vad som är normalt. Kanske skulle det ändå kunna vara Toms pappa som lider mest av den heteronormativa makten; relationen till frun, den äktenskapliga institutionen samt rädslan för misslyckande kanske håller kvar honom i ett livsval han inte trivs med.

I artikeln "*The (Charmed) Circle Game*" ser sig intervjupersonerna inte som polyamorösa eller icke-monogama, detta trots att de har flera kärleksrelationer (Ying Ho, P, 2006). Deras tankegång skiljer sig från den i "*There Aren't Words for What We Do or How We Feel So We Have To Make Them Up*" i den här artikeln definierar sig personerna som polyamorösa och de pratar om det som något det är snarare än gör (Ritchie, A, Barker, M, 2006). I förhållande till dessa artiklar så skulle Toms pappa kunna representera den tidigare uppfattningen och Tom den senare.

Tom och Vanessa definierar sig som polyamorösa. Dock så tycker Tom att det för tillfället känns som att han har en monogam relation, eftersom han reserverar vissa saker till sin flickvän. Han berättar att han flirtar med andra personer men att han inte har sex med dem.

Tom: *I know, I'm really poly but it feels like I'm in a monogamous relationship. Because I only reserve certain things for my girlfriend. But I, I'm acting with other people, but I don't sleep with other people (...) I play with other people but there is a line of intimacy that I don't cross.*

Kanske lever Tom och Vanessa på många sätt ett mer heteronormativt liv än Toms föräldrar. De har på ett ideologiskt plan ett mindre heteronormativt synsätt på relationer, men de lever i en relation som på många sätt överensstämmer med den normativa synen på en monogama relation. Det här kan vi koppla till artikeln *Polyamory and it's "Others"* vilken tar upp att den centrala rollen för kärlek och intimitet gör att polyamorösa diskurser ofta ligger nära det normativa, men ändå på sätt och vis har förändrat synen på parrelationen som den ända möjliga (Klesse, C, 2006).

Att inte passa in – förenade genom en annorlunda uppväxt

Tom berättar om hur han gått på en fin skola och att han uppfattas av omgivningen som konservativ, detta ledde till att han var den sista som bekanta ”kom ut” inför. Tom berättar vidare om ett tillfälle då en vän ”kom ut” som homosexuell. Då berättade även Tom om sina sexuella läggningar, vilket visade sig vara ett stort misstag, detta eftersom vännen inte alls var förstående. Tom lärde sig den hårda vägen att bara för att någon inte är straight så betyder inte det att den personen förstår allt bortanför det.

Tom: *Thats me, I mean people always rip me of, - as like the boy next door or, I'm always like I went to a "pret" school and played you know hockey so, I was always put into this little bubble it came to the point that I had friends, when I was in college, and I was the last friend that they came out to, (...) they were afraid of what I would say and how I would react and then it came to that, (...), because he came out to me, and I was saying like hi is a freak too, so, well I'm gonna chair a little bit with you, and that basically ended our relationship, just because somebody is not straight it's not mean that they understand anything else beyond that, I'm learned a very hard lesson...*

Lano skriver i *Breaking the Barriers to Desire* hur dagens samhälle är organiserat i par och att alla som faller utanför denna enhet exkluderas (Lano, K, 1995). Detta kan kopplas till Nordins studie av heterosexuella, ensamstående män som trots att de var heterosexuella upplevde sig stigmatiserade (Ambjörnsson, F, 2006). De föll, precis som Tom, utanför den heteronormativa mallen för hur ett idealt heterosexuellt liv bör levas. Det kan alltså vara svårare att passa in som heterosexuell på fel sätt än som homosexuell som lever i en parrelation. Detta beror enligt en queerteoretisk analys på att man måste gestalta sin heterosexualitet på rätt sätt. Enligt den heterosexuella matrisen finns det endast två tillgängliga positioner, man och kvinna och dessa ställs alltid mot varandra och förväntas att åtrå varandra (Ambjörnsson, F, 2002). När Tom berättar att han är polyamorös ställer han sig utanför den här ordningen eftersom han inte inrättar sig i den normativa kopplingen mellan genus och begär.

Toms situation kan även tolkas utifrån hur Maria Pallotta-Chiarolli i *Breaking the Barriers to Desire* beskriver en hierarkisk dualism. Hela vårt västerländska tankesystem är baserat på binära motsatser, där exempelvis monogam ställs mot icke-monogam och genom att allt ses i två poler upprätthålls en hierarki där den andra termen i ett par blir negativ (Pallotta-Chiarolli, M, 1995).

Tom ser sin uppväxt som underlig, han var atlet, kapten i varje lag och varje sport, dock blev han inte inbjuden till fester eftersom han ansågs vara nördig. Å andra sidan ville inte nördarna umgås med honom eftersom de såg honom som privilegierad.

Tom: *I never fitted in to any group, I didn't fit in because my friends the nerds didn't like me because I was an athlete and I was privileged (...) but then I was too geeky to hang out with the jocks, but meanwhile I was better than the jocks, so it was like I never fit in.*

Lucy har haft liknande erfarenheter av att känna sig annorlunda. Hon berättar hur hon både rökte på skoltoaletten och alltid hade näsan i en bok.

Lucy: *That's what I'm talking about, that girl in the bathroom smoking cigarettes and doing drugs and then with her nose in a book and therefore impossible to talk to, because I talked like a dictionary.*

Lucy beskriver att hon uppfattades som väldigt konstig och hur hon omfamnade och njöt av det eftersom hon ägde sin egen identitet i den bemärkelse att hon ville vara annorlunda och inte tyckte om människorna i sin omgivning. Samtidigt tyckte hon att det var en stor upplevelse att komma in på scenen, för första gången var hon inte den konstiga och hon kände sig därmed fullt accepterad.

Lucy: *but coming into the scene was the biggest head fuck of my life, sorry, just because I'm totally not the weird one*

Tom beskriver hur känslan av att vara annorlunda är något som förenar personerna i deras förhållande, alla har en historia av att inte passa in. Lucy tror att detta har gjort att de har en förståelse för varandra och därför passar så bra ihop. Som ytterligare ett exempel tar hon Kim som är trans och från Texas.

Tom beskriver det som en vilja att vara en del av något, att känna sig hemma. Lucy tycker tvärtom att det viktigaste var att hitta sig själv och inte att bli en del av något större.

Tom: *and just wanting to be a part, just desperately wanting to feel at home*

Lucy: *The funny thing for me was that I didn't, I mean honestly I just want to find what I want to do, but I didn't think of it like becoming a part of something*

Kim, Tom och Lucy har alla på olika sätt utmanat heteronormativiteten och genom sina olika identiteter valt att leva utanför vad som anses normalt. När de var unga levde Lucy och Tom utanför det normativa och kände sig därför annorlunda. Nu har de gjort ett medvetet val. Tom har i gruppen hittat en trygghet och därmed en form av normalitet. Lucy har trivts bra med att utmana normativiteten och har inte haft samma önskan att passa in. Hennes upplevelser kan

knytas till Petula Ying Hos kritik av Rubin. Denna kritik går bland annat ut på att alla människor inte har fixerade platser i den sexuella hierarkin och att människor även kan önska sig bort från ”The Charmed Circle” (Ying, Ho, P, 2006.). Vi tolkar det som att Lucy inte vill vara en del av den accepterade sexualiteten.

Lucy berättar att de har varit i en relation sedan november. Innan dess var de bara en grupp med riktigt goda vänner som ibland hade sex med varandra.

Lucy: Before....we were all just a group of really awesome amazing friends that really came together....and there were sex between people in the group but nothing was (...), it was much more casual and loose and we all came together as a group, and it was in that group we found the bound that we have now.

Detta kan vi koppla till Klesses artikel *Polyamory and it's "Others"* där han beskriver hur kärlek och intim vänskap är centrala teman inom den polyamorösa diskursen. Anledningen till detta är att vänskap ofta förknippas med en öppen och icke-exkluderande karaktär. Polyamori tänjer även på gränserna mellan det sexuella och det icke-sexuella och mellan partnerskap och vänskap. (Klesse, C, 2006).

Kim berättar att för att definiera deras relation så var de tvungna att komma på ett namn. Det var efter att de fått ett gemensamt namn som folk började referera till dem som en separat grupp. Tom tyckte att detta var en mycket unik upplevelse. Såväl Kim, Tom och Lucy, även om det i hennes fall inte är lika uppenbart, har funnit någon form av trygghet i gruppen. Vilket kan bero på att de där får känna sig normala och inte avvikande.

Utifrån en feministisk tolkning kan man se det som att de inom gruppen har funnit ett alternativ till kärnfamiljen. Deras grupp kan ses som ett icke- hierarkiska nätverk där medlemmarna tror på både individualitet och kollektivitet (Kornegger, P, 1975). Även Helena Echling problematiserar kärnfamiljen. Hon skriver att under 1900-talet ersattes den utökade familjen med kärnfamiljen vilket resulterat i att många idag känner sig alienerade. Dessa människor kämpar för att skapa komplexa och djupa relationer genom utökade nätverk av multipla älskare eller utökade familjer. (Echling, H, 2003). Vi kan se det som att Tom, Lucy och Kim lever i ett sådant utökat nätverk av multipla älskare. De har tidigare haft svårt för att hitta en relationsform som passar dem och känt sig exkluderade från gemenskapen i samhället på olika sätt.

Att inte passa in i vardagen – tiga eller tala

Kim, Lucy och Tom berättar olika mycket och i olika situationer, om sin polyamorösitet. Lucy som är bartender pratar om det mesta med sina gäster, eftersom de frågar henne och hennes yrke inkluderar att konversera med dem.

Tom menar att han befinner sig på andra sidan av spektrumet och att han inte alls är öppen med sitt privatliv. Det är endast de som står honom närmast som vet allt om hans relationer. Samtidigt säger Tom att han inte har så många vänner utanför ”polygruppen”. Tom berättar att han har två vänner som inte känner till att han är polyamorös. Han förklarar vidare att han känner till hur dessa vänner samt hur hans familj kommer att reagera på hans polyamori och att han därför tycker att det är onödigt att känna ångest över detta.

Tom: *I know those friends and I know my family and how they will respond so their out,(...), there is no reasons to feel anxiety about that*

Kim förklarar att hon inte anstränger sig särskilt mycket för att dölja att hon lever i en polyamorös relation. Dock berättar hon inte om sin relation för sina kollegor. Hon säger att hon inte döljer det för sina vänner men att hon generellt inte pratar särskilt mycket om sitt privatliv.

Kim: *I mean, I'm not like telling my co-worker, "hey sir just the other day I have my girlfriend and my boyfriend over ", I'm not hide it from my friends, not like I make a serious effort hiding, I mean I'm not talking about my privacy very much just because.*

Tom säger att han inte är öppen med sitt privatliv men hävdar samtidigt att han inte behöver något stöd från sin omgivning, så länge de inte dömer ut honom som ett totalt *freak*.

Tom: *I don't need support as long as they don't write me off like a freak that's cool.*

Enligt en feministisk analys kan man se att både Kim och Tom vill undvika den moralisering och de sociala fördomar som de uppfattar i sin omgivning. Således kan man se det som att de är styrda av såväl den inre som den yttre tyranin. Tom kommer från en konservativ familj och har vid flertalet tillfällen blivit fördömd av sina föräldrar på grund av sin sexualitet, vilket ytterligare förstärkt hans känsla av att vara avvikande. För att uppnå personlig autonomi måste Tom frigöra sig från rädslan för den offentliga meningen, detta kan han uppnå genom fri kärlek och psykologiskt oberoende. Vi kan se att Lucy är den enda av våra informanter som har lyckats med detta, eftersom hon verkar vara trygg både med sig själv och med sin

omgivning. Tom har försökt att komma ifrån den offentliga uppfattningen, relationellt samt sexuellt har han hittat ett sätt som passar honom, samtidigt har han inte lyckats frigöra sig psykologiskt från de sociala fördomarna. Vilket medför att Tom lider av att inte kunna passa in i samhället samtidigt som han inte full ut kan anamma ett alternativ till detta.

Enligt ett queerperspektiv så innebär normalitet den känsla av trygghet som infinner sig vid upplevelsen att inte vara avvikande (Rosenberg, T, 2002). Detta skulle kunna tolkas som att Tom inte berättar om sin polyamori på grund av att han eftersträvar normalitet. Lucy å andra sidan pratar om det mesta med gästerna på sin arbetsplats. Kanske kan detta bero på att heteronormativiteten inte är lika stark inom krogfären. Lucy säger att hon är stolt över sin sexualitet och detta kan även bidra till att hon har enklare för att prata om den. Vi tolkar det som att hon bryr sig mindre om den offentliga meningen än Tom vilket enligt ett feministiskt perspektiv kan leda till en ökad personlig autonomi.

Precis som på sina arbetsplatser berättar informanterna olika mycket för sina familjer. Tom pratar inte med sina föräldrar angående sin sexualitet då det är något som har skapat konflikter sedan han var 14 år. Lucy är den enda av informanterna som självmant berättat att hon är polyamorös för sina föräldrar. Mamman reagerade på detta genom att hänvisa till att det är en fas som dottern går igenom.

Kim berättar att hennes pappa kom på att hon var trans efter att han, liksom Toms föräldrar, gått igenom internethistoriken. Kims pappa reagerade på detta med förmaningar och hans kommentar var att Kim inte fick bli för kinky, eftersom det då inte skulle gå att få stånd inför frun utan piska och kedjor.

Kim; so you know you can't get too kinky unless you can't get it up for your wife you know unless you have wip and chains, and I was like yeah whatever dad.

Det här uttalandet går att tolka utifrån den heterosexuella matrisen. För Kims pappa är de enda tillgängliga positionerna man och kvinna vilket gör att han utgår ifrån att Kim är man och att ”han” således ska gifta sig med en kvinna. Såväl Kims och Toms föräldrar har reagerat utifrån en heteronormativ förståelseram.

Även Lucys mamma utgår från ett heteronormativt tankesätt genom att anta att det endast är en fas som dottern går igenom. Lucy uppfattar det som att föräldrarna regrederat, detta trots att de tidigare var hippies och uppfostrade henne till att vara öppensinnad.

Lucy: My parents seems to be regressing which is sad, my parents were hippies. I was raised with that open minded.

Vi kan här dra paralleller till, det tidigare i analysen beskrivna fallet med Tom och Vanessa. Tom och Vanessa ifrågasätter heteronormativiteten men anpassar sig trots allt efter detta ideal. Lucys föräldrar har troligtvis som före detta hippies ifrågasatt det heteronormativa samhället. Båda dessa exempel visar på hur svårt det är att stå utanför de strukturer som upprätthåller heteronormativiteten.

Resultat utifrån våra frågeställningar

Vilka är omgivningens dominerande föreställningar kring polyamori?

Vårt resultat pekar på att omgivningen har särskilda föreställningar på dem som lever i polyamorösa förhållanden. Informanterna har på olika sätt upplevt dessa föreställningar och förväntningar. Lucy och Kim främst när det gäller sex. Eftersom att de är polyamorösa finns det förväntningar om att de ska vara särskilt sexuellt tillgängliga. Tom däremot har snarare upplevt föreställningar i form av nedlåtande kommentarer eller åsikter såsom att han skulle vara ett *freak*. Då Tom "kom ut" som polyamorös reagerade hans föräldrar genom att vilja skicka honom till en psykolog. Denna reaktion tyder på att polyamori ses som ett mycket kontroversiellt livsval. Tom och Lucy har mycket olika familjebakgrund och har därför upplevt hur det är att "komma ut" som polyamorös i två skilda samhällskontexter. I Toms familj dominerar de konservativa värderingarna och familjen vill inte acceptera hans val. Lucys familj har mer liberala värderingar och reagerade inte lika starkt, hennes mamma tror dock att polyamorin bara är en fas. När det gäller Kim så förväntar sig hennes pappa fortfarande att hon ska gifta sig och då med en kvinna. Trots deras olika bakgrund har således inget av föräldrarna helt accepterat eller kunnat ta till sig att barnen inte planerar att leva i en monogam relation. Detta visar på att polyamori ligger långt ifrån de förväntade livsvalen.

Något annat som pekar på att det finns mycket fördömande attityder kring polyamori är att Lucy tycker att det är lättare att berätta att hon är kinky än att hon är polyamorös. Det kan bero på att den monogama normen i samhället är starkare än normen om kvinnlig sexuell passivitet. Något annat som visar på detta är Toms erfarenhet av hur det kan ses som mer anstötande att vara heterosexuell på fel sätt än att vara homosexuell på rätt sätt. Informanterna har många olika identiteter och utifrån deras beskrivningar verkar de alltid nämna polyamori sist av dessa, vilket kan bero på att den ses som en av de mer kontroversiella utav omgivningen.

Hur beskriver informanterna upplevelsen av att bryta mot normer och vilka normer bryter de mot?

Vi har uppfattat det som att alla våra informanter bryter mot många olika normer och att detta har påverkat deras sätt att se på– samt beskriva sig själva. De normer som vi urskilt som mest centrala är tvåsamheten, kvinnlig sexualitet, könsnormerna, svartsjuka och ägandekänslor samt förväntad heterosexualitet.

Alla informanter bryter mot tvåsamhetsnormen på så sätt att de lever i ett polyamoröst förhållande. Lucy beskriver hur hon tidigare sett monogama relationer som de enda åtråvärda och hur hon försökt leva efter detta. Hon menar att hennes föräldrars långa och lyckliga äktenskap kan ha bidragit till denna värdering. Kim har även hon upplevt hur stark normen kring tvåsamhet är. Hennes pappa hoppas fortfarande på att hon ska ingå i en parrelation och gifta sig.

Både Lucy och Kim berättar hur de bryter mot normerna kring kvinnlig sexualitet. Lucy beskriver hur hon tidigare försökt att passa in i föreställningen om kvinnlig sexualitet som mer passiv. Hon säger vidare att hennes nuvarande bejakande av sin sexualitet kan uppfattas som skrämmande av omgivningen, vilket medför att Lucy även bryter mot de traditionella könsnormerna samt de förväntningar hon har på sig som kvinna. Tom har inte upplevt denna sexualisering vilket kan bero på könsrollerna i samhället. Tom är man och normerna kring manlig sexualitet ser annorlunda ut. Tom bryter däremot mot könsrollerna genom sitt intresse för crossdressing.

Vi har uppfattat det som att alla informanter bryter mot normerna kring svartsjuka. Istället för att se den som en självklar respons på ytterligare kärleksrelationer och således naturlig i en polyamorös relation, menar de att svartsjuka är mer frekvent förekommande i en monogam relation. Detta gör att informanterna även distanserar sig från det omgivande samhällets normer kring ägandekänslor.

Våra informanter har på många sätt ett alternativt förhållningssätt gentemot sex och de traditionella könsrollerna. Genom att vara polyamorösa har de alla tre passerat en gräns för vad som är godtagbart och på så sätt brutit mot heterosexualiteten.

Hur positionerar informanterna sig i förhållande till samhällets rådande tvåsamhetsnorm?

Informanterna har olika erfarenheter av vad det innebär att välja bort tvåsamheten. Lucy som tidigare har levt i monogama relationer upplever att hon mår bättre i ett polyamoröst förhållande eftersom hon nu inte håller tillbaks sin sexuella energi. Hon upplever det som att polyamori passar hennes personlighet bättre, men säger samtidigt att det inte behöver vara så för alla. Vi ser det som att Lucy inte bryr sig om vad andra tycker om henne och att hon är trygg i sitt förhållande.

Tom kommer från en mycket konservativ familj och han har vid flertalet tillfällen bråkat med sina föräldrar angående polyamori. Tom hävdar att han inte behöver något stöd från omgivningen så länge han inte blir kallad för ett *freak*. Tom är inte öppen med sin polyamori, förutom med sina närmsta vänner vilka dock alla ingår i hans polyamorösa relation.

Våra informanter tycker att det är viktigt att positionera sig gentemot tvåsamhetsnormen. De beskriver hur de upplevde det som en unik och viktig händelse att namnge sin polygrupp. Tidigare var de ”bara” en grupp vänner som ibland hade sex med varandra men genom att få ett namn blev de i och med detta också ett polyamoröst förhållande i såväl sina egna som i omgivningens ögon.

Vilka strategier använder sig informanterna av för att hantera omgivningens reaktioner och förväntningar?

Vi har funnit olika strategier som informanterna använder sig av för att hantera omgivningens förväntningar. Det tydligaste exemplet på detta är Lucy som använder sig av sin polyamorösitet som en chockfaktor. Hon hanterar omgivningens reaktioner genom att vända på förväntningarna och berätta om sin sexuella läggning och säga att hon är ett *freak*, innan hon blir anklagad för att vara just detta. Tom har en defensiv strategi, han pratar om sin läggning endast med sina nära vänner och han har inte många vänner utanför den polyamorösa gemenskapen. När det gäller familjen och vänner som inte skulle förstå så väljer han att inte prata om sin polyamorösa relation. Kim hamnar mittemellan dessa strategier. Hon pratar inte mycket om sitt privatliv men anstränger sig inte heller för att dölja något.

När Lucy var yngre kunde hon inte se utanför omvärldens förväntningar kring parrelationer och sex. Hon internaliserade omgivningens syn på kvinnlig sexualitet men har idag en annan inställning och är stolt över sitt polyamorösa förhållande. Enligt de dominerande föreställningarna förväntas Tom, Lucy och Kim att känna svartsjuka. Själva upplever de inte svartsjuka som ett problem i relationen, då de kommer ifrån denna känsla genom att kommunicera. Tom lever tillsammans med Vanessa, trots att de båda identifierar sig som polyamorösa tycker han att deras relation liknar ett monogamt förhållande. Att Tom beskriver sin relation på detta sätt kan vara en strategi för att hantera det stigma det innebär att bryta mot heteronormativiteten.

Slutdiskussion

Vi har under hela uppsatsprocessen varit tvungna att analysera oss själva och våra livsval. Vi har upptäckt nya sidor av sådant som vi tidigare sett som självklart och den förförståelse vi hade i början av vår studie har kontinuerligt utvecklats och förändrats. När vi berättat om vårt uppsatsämne har vi fått många blandade reaktioner. Något som dock är slående är att vi inte har setts som studenter, forskare eller kvinnor utan som representanter för polyamori. Detta har medfört att vi erfarit vissa av de föreställningar som sedan har återkommit i empirin, vilket främst gäller de knutna till sexualitet. Trots att vi återupprepade gånger försökt att förklara att vi skriver om normer och relationer döptes vår studie av omgivningen till ”sexstudien”. Vi anser att dessa upplevelser, skrivprocessen samt mötet med våra informanter har gjort oss till bättre socialarbetare. Detta då vi inte bara fått en ökad förståelse för variationsrikedomen när det gäller relationer utan också själva fått en inblick i hur det kan vara att behöva försvara sin livsstil. Såsom vi skrev i inledningen anser vi att något av det viktigaste för en socialarbetare är att inte bli blind för andras val än ens egna samt att vara öppen för förändring. Eftersom vi alla har vår unika förförståelse så kommer vi alltid att döma människor utifrån denna förståelseram, dock så tror vi att arbetet med denna uppsats har vidgat våra kunskaper och gjort oss mindre begränsade i vårt synsätt.

Vi har valt våra teorier utifrån en vilja att kritiskt granska tvåsamheten, inte för att vi är kritiska till tvåsamheten i sig utan snarare för att dess självklarhet osynliggör och förkastar andra alternativ. Feminismen har gett oss verktyg som socialarbetare då den som politisk ideologi medför att den kan användas praktiskt, då den pekar ut konkreta maktstrukturer i samhället samt ger förklaringar och förslag till lösningar på problemen. Ytterligare en anledning till att vi använder oss av feminism är att det är en av de teorier som mest kritiskt granskar kärnfamiljen samt ger alternativ till denna. Vårt queerperspektiv har gjort att vi funnit nya begrepp för att förstå de strukturer och normer som omger oss. Vi anser att dessa teorier såväl kompletterar som motsäger varandra vilket har gjort att vi kunnat se samma empiriska material utifrån två skilda utgångspunkter.

Det vi ser som vårt främsta resultat är att polyamori är mycket kontroversiellt. På grund av detta möter informanterna dagligen många föreställningar och krav på hur de borde bete sig. Tydligast märktes detta i omgivningens sexualisering av polyamori. Informanterna hade olika sätt att hantera de förväntningar de mötte. Vi kan se att Lucys metod att vända omgivningens

fördomar genom att göra dem till en viktig del av sin identitet är en mycket framgångsrik strategi. Att vara polyamorös innebär att bryta mot många av de dominerande normerna i samhället, främst när det gäller tvåsamhet, kvinnlig sexualitet, svartsjuka, könsnormer och förväntat heterosexuellt beteende. Alla informanter beskrev situationer då de känt sig annorlunda och utanför gemenskapen i samhället. De beskrev även på olika sätt hur mycket det betytt för dem att upptäcka den polyamorösa gemenskapen. Vi anser att ett av de mest intressanta resultat som framkom i analysen är hur informanterna kunnat mötas i sin upplevda utanförskap och där skapat sig en kontext där det ovannämnda normöverskridandet blir accepterat.

Samtidigt har vi under arbetet med empirin slagits av informanternas lekfullhet när det gäller normöverskridande såväl i relationer som i förhållande till attraktion. För att ge ett exempel på detta berättade Tom att en stor del av hans identitet innebär att vara kinky, vilket för honom inkluderar såväl crossdressing samt att binda och att bli bunden. Han datar främst kvinnor, men tycker ibland även att män kan vara attraktiva. Han illustrerar hur komplicerad attraktionskraften kan vara genom att exemplifiera med hur han träffade sin flickvän Vanessa. Hon tyckte först inte att han var attraktiv, men ändrade uppfattning efter att ha sett ett kort där han var iklädd skolflicke-utstyrsel.

I våra informanters berättelser framkommer det tydligt vilka svårigheter samhället bereder dem som avviker från de dominerande normerna. Kevin Lano och Helena Echling skriver båda om hur det moderna samhällets organisering kring familjeenheter och parrelationer har gjort att många känner sig alienerade. De menar att alienationen kan bero på en känsla av isolering och ensamhet i den moderna kärnfamiljen. Vi har inte bara fått kunskap om polyamorösa upplevelser i ett monogamt samhälle, utan om hur utanförskap kan förstås i ett vidare koncept. Som socialarbetare är vi representanter för samhället, våra föreställningar och handlingar är således normsättande vilket gör det extra viktigt att vi hela tiden rannsakar oss själva som professionella utövare. Genom att avskilja och sätta gränser, genom att upprätta normer kring vad som är rätt och fel och genom att göra människor till främmande eller annorlunda skapas förutsättningar för maktutövning. Till all form av makt uppstår olika former av motstånd. Vi ser det som att polyamori kan tolkas som en form av motstånd mot den heteronormativa monogamin. Vi anser att det måste finnas alternativ till den normativa tvåsamheten och därför är våra resultat intressanta då de ger en bild av hur detta alternativ kan utformas. Våra informanter har med sig en historia av att inte passa in. I sin grupp och i den polyamorösa identiteten har de funnit såväl gemenskap och acceptans.

Det är som bekant när någon bryter mot normerna som dessa uppmärksammas. Tvåsamheten är en av samhällets starkaste normer där en stor del av våra drömmar placeras. De som väljer en polyamorös livsstil uppmärksammar att såväl tvåsamheten som dessa drömmar är något vi väljer och då också kan välja bort. Att polyamori på detta sätt tvingar oss att reflektera över våra innersta önskningar tror vi är en av anledningarna till att den väcker så starka känslor.

Litteraturlista

Böcker:

- Adjini, Anna (2008): *Inte den typ som gifter sig*, Makadam förlag: Göteborg
- Ambjörnsson, Fanny (2006): *Vad är queer?*, Natur och kultur: Stockholm
- Ambjörnsson, Fanny ingår i Lilja, Mona, Vinthagen, Stellan, Red. (2009): *Motstånd*, Liber: Malmö
- Freedman, Jane (2003): *Feminism- en introduktion*, Wallin & Boktryckeri: Malmö
- Gemzöe, Lena (2002): *Feminism*, Bildas förlag: Smedjebacken
- Giddens, Anthony (1995): *Intimitetens omvandling: Sexualitet, kärlek och erotik i det moderna samhället*, Nya Doxa: Nora
- Goldman, Emma (1910) ingår i Östholm, Hanna (2006): *Feminismens idéer*, Studentlitteratur: Lund
- Kornegger, Peggy ingår i Laskar, Pia (1992): *Anarkafeminism*, Federativ: Stockholm
- Kvale, Steinar (1997): *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Studentlitteratur: Lund
- Lano, Kevin (1995): *Breaking the Barriers to Desire: Polyamory, polyfidelity and Non-monogamy – New Approaches to Multiple Relationships*, Five Leaves Publications: Nottigham
- Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina (red) (2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*, Studentlitteratur: Lund
- Pallotta-Chiarolli, Maria ingår i Lano, Kevin (1995): *Breaking the Barriers to Desire: Polyamory, polyfidelity and Non-monogamy – New Approaches to Multiple Relationships*, Five Leaves Publications: Nottigham
- Rosenberg, Tiina (2002): *Queerfeministisk agenda*, Atlas:Stockholm
- Rycenga, Jennifer ingår i Lano, Kevin (1995): *Breaking the Barriers to Desire: Polyamory, polyfidelity and Non-monogamy – New Approaches to Multiple Relationships*, Five Leaves Publications: Nottigham
- Thomassen, Magdalene (2007): *Vetenskap, kunskap och praxis: introduktion till vetenskapsfilosofi*, Gleerups Utbildning: Malmö
- Wasshede, Cathrin (2010): *Passionerad politik: om motstånd mot heteronormativ köns- maktsordning*: Bokbox förlag: Malmö

Artiklar:

Barker, Meg, Ritchie, Ani (2006): *"There Aren't Words for What We Do or How We Feel So We Have To Make Them Up": Constructing Polyamorous Languages in a Culture of Compulsory Monogamy*, i *Sexualities* nr 9, 2006

Bennett, Jessica (2009): *Only You. And You. And You. Polyamory - relationships with multiple, mutually consenting partners - has a coming-on*, i *Newsweek* :
www.newsweek.com, 300110

Echlin, Helena (2003): *When two just won't do*, i *The Guardian*, www.guardian.co.uk, 300110

Gellerstedt, Ylva, Petersson, Lisa (2009) *Kärlekens konstruktion– En intervjustudie om att leva polyamoröst, icke-monogamt eller relationsanarkistiskt i ett samhälle med monogami som norm*, Institutionen för socialt arbete vid Göteborgs universitet,
www.ub.gu.se, 100207

Haritaworn, Jin, Klesse, Christian, Lin, Chin-ju, (2006): *Poly/logue: A Critical Introduction to Polyamory*, i *Sexualities* nr 9, 2006

Klesse, Christian (2006): *Polyamory and it's Others': Contesting the Terms of non-Monogamy*, i *Sexualities* nr 9, 2006

Sheff, Elisabeth (2005): *Polyamorous Women, Sexual Subjectivity and Power*, i *Journal of Contemporary Ethnography* nr 3, 2005

Willey, Angela (2006): *"Christian Nations", "Polygamic Races" and Women's Rights: Toward a Genealogy of Non/Monogamy and Whiteness*, i *Sexualities* nr 9, 2006

Williams, Alex (2008): *Hopelessly Devoted to You, You and You*, i *The New York Times*,
www.nytimes.com, 100218

Ying Ho, Petula, Sik (2006): *The (Charmed) Circle Game: Reflections on Sexual Hierarchy Through Multiple Sexual Relationships*, i *Sexualities* nr 9, 2006

Internetsidor:

"feminism" *Dictionary of the Social Sciences*. Craig Calhoun, ed. Oxford University Press 2002. *Oxford Reference Online*. Oxford University Press. Goteborg University Library. www.oxfordreference.com 140110

www.wikipedia.se 100410

www3.lu.se/info/lum/LUM_10_97/LUM10_24_ 100410

www.ne.se,100410

www.vr.se, 100314

Questionnaire

1. Do you define yourself as polyamorous?
2. In your opinion, is the word polyamory a good description?
 - If not, which word would you prefer as a relevant definition?
3. What does the word polyamory imply to you?
4. In your opinion, are all people polyamorous?
 - If so, in your mind, why does not more people show a more open polyamorous lifestyle?
5. Are you open about your polyamorous lifestyle?
 - Publicly or among just a few?
6. Have you experienced some particular reactions regards to polyamory?
 - What kind of reactions?
7. Can you think of a particular time when you encountered a reaction that you would like to tell us about?
8. How do you deal with any reactions from proximity's?
 - Are you aware of some common strategy to handle this among those openly polyamorous?
9. Do you feel that the proximity's have specific expectations/demands on you?
 - How do you relate to those?
10. Are you under the impression that there are discriminatory/prejudice attitudes towards polyamory?
 - Have you yourself experienced this?
11. In what way may the proximity's support you in your choice of relationships?
12. Being polyamorous, do you find any particular difficulties in everyday life?
13. What does the term Family imply to you?
14. What sort of expectations do you have in regard to your future?
15. Any additional thought?